

KURIERO

**Nedependanta revuo
Trimestral en la L.I. di la
Delegaciono - N° 4/2014**

La mezepokal koquarto

La hometo di le Tuileries

La tenteso dil Departo

La separo-milito finis

La rejo e la tamarindiero

REDAKTERO

Jean Martignon

12,rue Maurice Utrillo, F-91600 Savigny sur Orge, Francia -
France

e-adresi : jean-claude.martignon@orange.fr e
martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA publikigesas ye singla trimestro e la
yarala abono esas po 10 euri.

*L'ido respondas la
advoko di mondo qua
perdis sua centro, la
koncio di lua spirituala
konekteso, e l'etikala
valoraji di personala
diciplino e sociala
responsiveso.*

Karl Schlotterberg

*La traduko esas la
principo ipsa qua
justifikas la posibleso e
l'existo di lingui auxiliar.
Umberto ECO*

Vorto dal redaktero : Me komencas itere nova numero, sen la
helpo da Fernando Tejon e me probos omniamaniere
kontentigar la Idisti por la prizonto di Kuriero Internaciona, ma
duminstante me ankore tastas. Tamen ica espruvigo instigas
me pensar ke ne nur me devas prizentar mea buletino
altramaniere, ma anke probar havar altra artikli plu konciza e
plu apta interesar la meznombra lekteri sen nocar la qualeso di
ta artikli. Ico ne esas facila tasko. Me esforcos agar maxim
bone segun mea possilesi.

La Idomovemento esas duminstante inerta ed ico produktas
desquieteso. Pro quo ita preske subita stagnado ? Komence di
la yari 2000ma, nia movado progresis esperigive e nun ol
subisas krizo. Frank Kasper senkurajigita livis nia movado.
Advere, ni devus bone prizentesar che la interreto e per ta
moyeno atraktar homi, ma ni indijas la kompetenta

informatikisti e komputatoristi qui esus kapabla efektigar ica ,travalio'. Me opinionas, juste o nejuste, ke ni devus pagar personi por realigar la necesa laboro. Ma la fonduro Röhnisch, qua olim donacis jenerozamente pekunio ad Espisti, semblas esar avara koncernante l'Idisti, quankam, komence, ol fondesis precipue por helpar la Idisti, mem se ol, principe, ne refuzis pekunio ad altra movadi interlingual. Forsan, ni devus serchar informi por saveskar kad existas altra tala fonduri apta subvencionar l'Idistaro. Ka tala serchado esos facila ? Ma la permano di nia movado dependas de co.

Forsan pro ke la permano dil Idistaro esas implikata nia samideani trovos moyeno por salvar lu. Icon me esperas totakordie.

Sincere via. JM ::::

INFORMO PRILINGUA

Nia pasinta samideano Andreas Juste, quankam tre fervoroz Idisto, anke interesesis pri Interlingua. Me imitas lu, e, multarelate, me havas opinioni simila a le lua pri la linguo. Lu uzis nerare la sufixo - mente, quan il adjuntis - quale Interlingua - por adverbigar adjektivo. Dum longa tempo, me opinionis ke ico esis absurda fantaziajo, til la tempo kande me pronuncis frazo en Interlingua kun ca sufixo e me konstatis ke ico adjuntis tre bela sonoreso e muzikaleso a la linguo quale por la romanida lingui dil Sudo (Hispana, Italiana). Me do rezolvis adoptar tempope ca sufixo en mea uzado personal. Anke Interlingua uzas (quale mea linguo matral) la formo : va + infinitivo por indikar quika o balda futuro. Ico ne existas til nun en la L.I. di la Delegaciono, do quale s-ro Juste, me rezolvis adoptar ol kande ico povas esar utila.

Pluse, same kam s-ro Juste me opinionas ke la sufixo -isim povas kelkafoye uzesar por insistar pri la intenseso dil adjektivi, exemple : « Me vidas belisima floro », konkurencante « Me vidas belega floro ». Ma ico nur por adjektivi e ne por substantivi. Anke por trovar eventuale alternativa vorti (sinonimi) me pruntos eventualmente vorti di Interlingua, ma rarmente e kun prudenteso.

Kompreneble, me propozas ico al imito dal Idisti, ma nule intencas bataliar por impozar lo. Se la Idisti adoptos co, lore lia uzado spcionos ica formi. Se no, olci restos mea personala ‘idiolekto’.

LISTO DE UTILA VORTI

‘acetabulo’ : Surfaco artikal dil iliaka osto. Vorto trovebla en la DEFIRS lingui.

achento : stranjera, regionala o sociala aparta pronunco e frazomeledio di ula linguo. (vorto recente oficaligita da la Lingual Komitato dil ULI)

‘adenomo’ : adenomo esas nenociva tumoro povante afektar glando o mukozo.

‘afordar’ : havar la moyeno agar por. Permisar a su ulo (pro ke on havas la moyeno agar tale).

‘ambiento’ : la naturala medio cirkondanta onu.

‘analfabeto’ : persono qua savas nek lektar nek skribar (DFIS).

‘apropo’ : parolante pri ca temo, aludante ico. Vorto trovebla en diversa Europana lingui, precipue la Franca e la Germana.

‘arpento’ : arpento esas mezurunajo en diversa landi valoranta de 34 til 51 ari.

‘autostrado’ : automobilal voyo kontenanta du chosei havanta unika direciono e konceptita por trafiko rapida e grandaquanta. (vorto venanta de la Italiana e sat bone komprenata internacione).

« bungalow » : Vorto de Indiana origino trovebla en omna DEFIRS-lingui ed, ecepte la Rusa, kun la sama ortografio. Ol signifikas domo havanta nur un etajo e vizanta habitesar nur da un familio.

‘cervezo’ : antiqua biro.

‘detektar’ : revelar ulo tillore neperceptata. Ni havas la vorto detektivo en Ido

‘diglosio’ : Stando di homala grupo e di persono uzanta du lingui de sociala-kulturala niveli diferanta. E.g. la diglosio* dil Arabi qui praktikas la literaturala Araba idiomo e la parolata dialekti.

‘diskoteko’ : nokto-klubo (E.F.)

diskriminacar : traktar ulu od homala grupo neyuste. (vorto nun oficaligita)

‘dolabro’ : Hakilo havanta kurta tenilo uzata kom armo o kom laborilo. Vorto

venanta de la Latina : dolabra.(France, Angle e Germane : doloire).

‘domotiko’ : totajo dil moderna tekniki e di informatiko posibligante kontrolar la

sistemi di la domo e vizas solvar la problemi e sekurigar la komforto dil

konstrukturi ed hemi. (Italiana, Hispana, Franca). En la Angla la vorto esas :

« home automation ».

‘«dorftrottel»’ : Germana vorto signifikanta : neinteligenta vilajano.

ekosistemo [Ekol.] Sencese interrelatanta ensemblo de ‘biocenozo’ e biotopo

[A. ecosystem l F écosystème l G Ökosystem l HI ecosistema l R ekosistyema].

eskalatoro : Mashinala eskalero ek movanta gradi, por transportar personi adsupre

ed adinfre inter diferanta etaji o niveli, precipue en granda butiki, aeroportui,

subtera fervoyala stacioni, edc [AF escalator l H escalera mecanica, escalera

automatica l R escalator.

etno : populo, gento (veninta de la Greka *ethnos*). En Ido, ni havas la vorti etnologio ed etnografio. La Linguala Komitato adoptis la formo : etnio, ma ol esas deskonsilinda pro ke ol enduktas neneceste neregulozeso quoniam ni havas la vorti supre aludita. Do, la formo : etno esas preferinda e plu reguloza.

euro : [Ekon.] Pekunial unajo dil Uniono Europana () € : la abonpreco di Progreso kustas 10 euri.

faxar (tr.) Sendar texto od altra dokumento per sistemo elektronikal uzanta telefon-lineo : faxez a me la raporto [A to fax | F faxer | G faxen | H enviar por fax | It. Faxare | R faks]. faxilo. Aparato uzata por faxar ulo.

festivalo : internaciona o naciona renkontri ube diversa landi prizentas lia maxim bona produkturi artala (precipue muziko e cinemo).

flashar (ntr.) Emisar forta instantala lumo-radii [A. F. H. I.]

fonemo [Ling.] La maxim mikra fonologial unajo [A. F. G. H .I. R.]

fonologio [Ling.] Fako di la linguistiko qua studias la fonemi, t.e. la foni di ula linguo qui esas kapabla transmisar distingi di la signifiki [A. F. G. H. I. R.]

‘fotono’ : Partikulo ek maso e kargajo nula, olqua esas asociata a radiado lumoza od elektromagnetala.

‘gaela’ : La Gaeli esis Kelta populo parolanta Kelta linguo.

‘gaga’ : senila ed/od imbecila.

‘“ghee”’ : klarigita butro uzita por la Indiana koquarto.

““globetrotter””: aventurema voyajanto qua trairas la mondo. (Angla vorto)

‘gombo’ : (*Abelmoschus esculentus*) anke nomizita “okra” esas legumo e kondimento. Ol manjesas en India, nord-Afrika, Proximo-Oriento e sud-Usa.

'ideogramo' : en certena skribarti ol esas signo qua reprezentas litero o vorto.

'idiolekto' : Maniero partikulara parolar propra a un persono.

'infrastrukturo' : Totajo del produktera forci e del produkto-relati qui konstitucas la materiala fundamento dil socio.

'interludo' : Inter du spektakli, che teatreyo o cinema, od inter du emisi che-televizione, kurtatempe duranta komedieti ed/od amuzivi. (E.F.I.)

‘«jaggery»’ : «jaggery» qua anke skribetas «jaggeree» esas nerafinita sukro preparita per varmigar palmo-siropo. Ol uzesas por koquar dishi en la Indiana sub-kontinento (India, Sri Lanka, Pakistan).

'judo' : Kombat-arto de Japoniana origino.

'kataristo' : La kataristi esis hereziani precipue trovebla en sud-Francia e qui kombatesis energioze dal katolika Eklezio dum la XIIIma jarcento per kruc-milito durinta dum preske kinadek yari.

'kindo' : homala ento de la nasko til la adoleco (til 15 yari cirkume)

'knemido' : Luxoza pedovesto militistal quan la Greki dil Homerala tempo surhavis.

'kobrao' : venenoza serpento di tropikala regioni.

'logotipo' : Grupo de literi o de signi uzata kom emblemo di societo od fabriko-marko komercal. (vorto internaciona sub la formo logo, ma logo ja existas en la L.I. por navala utensilo). En la Franca existas la vorto « logotype » rare uzata, ma havanta la sama senco kam « logo ». Me do selektis ol por Idigar olu ed evitare konfundo. Ica vorto existas anke sub ica formo en la Hispana.

'lontana' : altra vorto por : fora.

'lukumo' : orientala dolcajo.

'okurar' : evento qua efektigesas. E.g. : «La grand evento qua esis la nasko di Ido okuris ante la unesma mondo-milito».

‘»mandala »’ : Tibetana pikturo qua montras cirklo en quadrato kun tre diversa aspekti e kolori. Ol esas supozata esar suportilo por atingar la spiritala veko.

‘manikeismo’ : La manikeismo esas absoluta lukto inter du kontrea principi. Ol esas anke maniero judikar ulo sennuance kom tote bona o tote mala.

‘megapolo’ : giganta civito. (radiko trovebla en la Angla e Franca idomi)

‘metroo’ : Lor la Ido-renkontri di 2014 en Paris, la Idisti volis uzar ica vorto por la subtera treno. E nur ica vorto pro ke li judikis ke « subtera treno » esas tro longa. Konseque, me rezolvis adopter ol.

‘mujiko’ : basaklasa rurano en carala Rusia.

‘neolitiko’ : Lasta periodo dil prehistorio.

‘NIFO’ : Ne identigita fluganta objekto, nomata anke fluganta diskri od en kelka lingui : fluganta subtasi. On supozas ke li vehigas exterterani en lia internajo.

‘optimizar’ : Ita vorto existas en la Angla, Franca e Germana patuazi. On povas vicee uzar sen steleto la vorto maximbonigar.

‘paleolitiko’ : Periodo di la antiqua stonepoko komencinte approxim du milion yari ante nun e durinta til la debuto dil agrokultivo.

‘pan’ : Ita prefixo, venanta de la Greka linguo, uzesas en multa Europana lingui. Ol signifikas : tote, komplete.

‘patuazo’ : nacionala, naturala, o matrala linguo. Interlinguo ne povas esar patuazo. Venas de la Latina patriensis qua signifikis : patrala (matrala) linguo.

'piktogramo' : en certena skribarti ol esas mikra desegnuro qua reprezentas litero o vorto.

'pucho' : stroko di stato, violentoza chanjo di guvernerio. Germana vorto adoptita en plura Europana lingui.

'radiofono' : mashino por recevar brodkasti. La vorto radiofono vizas evitare la posibla konfundo dil vorto radio kun sunala od altra radii.

'resursi' : la resursi esas la richaji pri qui lando disponas. Oli esas anke la kapablosi e la interna richaji di persono od organizuro.

'rocketo' : Kosmospacala mashino provizita per specala motoro.
Angle : rocket, Germane : rakete, France : fusée.

'samurayo' : Gardisto. Nomo dil membro dil anciena militistal klaso en Japonia.

'sensoro' : Instrumento qua konvertas mezuri a fizikala quantesi.
Vorto trovebla en omna DEFIRS-lingui, ecepte la Franca (Angla, Germana, Hispana, Italiana, Rusa).

'sinkronaleso' : Misterioza koincidi neexplikebla rationale o per ja existanta cienco o savo.

'shako' : Militistal kapvestajo tre segunmoda dum la XIXma jarcento.

'smartfono' : Moderna poshtelefonilo anke surnomizita « telefonilo inteligenta » en plura lingui. Omna DEFIRS-lingui konocas ita vorto venanta de la Angla „smartphone“.

'soyao' : Planto di qua la grano esas fabo oleoza. Ol esas veninta de la varma regioni di Extrema-Oriento.

'sponsoro' : meceno.

'termoluminecenco' : kaloral lumifado.

'TM-efekto' : Sentimento di antipatio quan on havas nekonciante e nevole kontre lando e lua resortisanti, quankam li esas senkulpa, pro la mala agi da un de lua civitani kontre onu.

‘toponimo’ : Lok-nomo. Vorto de Greka origino trovebla en omna DEFIRS-lingui.

‘tornado’ : vortica ventego.

‘totalitera’ : rejimo di Stato en qua omna povi apartenas ad unika partiso qua toleras nula opozo.

‘trajekto’ : surirenda voyo por irar de loko ad altra loko. Ed anke la ago surirar ica voyo por efektigar onua voyajo. (vorto trovebla en la Hispana, Angla, Franca)

‘yo’ : popul-vorto signifikanta : saluto. Oi esas trovebla en la Usana Angla linguo ed en la Japoniana.

‘yudo’ : Israelido. Persono di ‘yuda’ religio.

‘yudismo’ : Monoteista religio dil yudi.

‘xenofobio’ : kontre-stranjera odio. Vorto de Greka origino trovebla en plura fonto-lingui di Ido.

SINONIMI

‘jame’ : nulatempe

‘lontana’ : fora

‘travalio’ : laboro

GRAMATIKALA VORTI

‘ergo’ : do, konseque.

‘itaque’ : pro to, pro ico, camotive.

‘nihilominus’ : malgre to, malgre omno.

‘quoniam’: pro ke.

‘utinam’: utinam dicesas kande on deziras ke ulo esez reala o realeskez : «Utinam li venos morge !»

TRADUKURO DI MODERNA VORTI

arobase : arobo (informatiko)

«convivial» : Ita vorto qua existas en la Franca ed en la Angla signifikas : gastamika.

«compromis» : Ita radiko qua existas en diversa Europana lingui, miskomprenesas da la plu multa Idisti. Ol ne devas konfundesar kun la Idista vorto : kompromiso, olqua havas tote altra senco. La maxim bona posibla tradukuro esas kurta perifrazo : meza solvuro.

hashtag : dieza vorto (informatiko)

«to optimize (E), optimiser (F), optimieren (G)» : Me ja supre enduktis la vorto optimizar* ma on povas anke tradukar sen asterisko e facile komprenesar da omna Idisti per la vorto : maximbonigar.

«sociétal» : Ita tote recenta vorto en la Franca linguo e qua ne troveblesas che omna dicionarii, nule relatas a la vorto societo en Ido, ma a la socio. Tamen ol havas diferanta senco de sociala, nam ne parolesas pri la sociala ordino ma pri lua strukturi. La maxim bona tradukuro en Ido, semblas a me esar : prisocia. E.g. «Ceci est un phénomène sociétal» = «Ico esas prisocia fenomeno».

totalitaire : totalitera (uzata da S.Quarfood en 1938). Ma on povas anke uzar : totalitara.

Ica listo de vorti ne esas exhaustiva e povos kompletigesar future. Me ne volas diskutar abstraktite, ma me agas konkrete per tradukar e redaktar texti e me koaktesas uzar o krear vorti qui ne esas oficala, ma qui esas bezonata pro la neceseso bone komprenesar.

IVAIN O LA KAVALIERO KUN LEONO

[Rezumo di lo preirinta : *Che la konto di rejo Artur, kavalieri interdisputas ed ula de li komencas rakontar un de lua aventuri eventinta en stranja etoso ed akompanata da stranja marveli.*]

Kande me vidis la klara e pura aero, sekure me joyis. E me vidis sur la pino mili de uceli. Kredez ico ta qua volas : ne esis brancho nek folio qua ne kovresis per li. Ol vere esis l'arboro maxim bela ! Dolce kantis la uceli, singlu de li en sua linguo. Tre bone lia kanti interakordis. Pri lia joyo me joyis. Me askoltis til la fino lia oficio. Nulatempe me audis tante bela muziko. Nula homo povas audar tala kanto tante pleziva e dolca sen impresesar profunde. Me revis talgrade pro co ke me havis la sentimento perdar la raciono !

Tante bone me askoltis ke kavalieron me ne audis venar. Tamen il produktis tanta frakas-bruiso ke on povabus kredar ke li esis dek personi. Ma esis nur un sola homo.

Kande me vidis lu sola venante, quik me gurtagis mea kavalo. Por acensar sur lu me ne esis lenta. La kavaliero adkuris quale aglo ed havis fiera mieno quaze leono. Ye la maxim fortia lauteso per qua il povis klamar, men il komencis defiar :

- Ho vasalo, vu insultegis me sen ke me provokabis vu ! Se vu havabus ula motivo vu devabus reklamacar a me vua yuro ante departar a milito kontre me. Ma se me povos, siniro vasalo, me retrodonos a vu la domajo olqua esas evidenta ! Cirkum me garantianto pri co esas mea tota bosko qua abatesis. Ta qua esas esas lezata devas plendar ! E me plendas juste : vu ekpulsis me de mea domo per la fulmino e per la pluvo. En mea bosko ed en mea kastelo vu produktis tante fortia atako, ke nek turmego nek alta muro esus mem maxim mikra sokurso. Per tala tempesto esas nul homo sekura ; mem ne en fortreso ek harda petro od ek solida ligno. Ma saveskez bone ke de nun vu havos de me nek armistico nek paco !

Pos ita vorti ni komencis kombatar. Ni kisis nia shildi e singlu kovris su per sua shildo. La kavaliero havis bona kavalo e lancio rigida e il esis kredeble plu granda kam me per lua tota kapo. Lua kavalo esis plu bona kam la mea e multe plu fortia, ilua lancio esis plu longa. (La vereson me dicas a vu por kovrar mea shamo.) Per la maxim fortia frapo quan me povis agar me frapis lu. Me atingis il precise an la

buklo di la shildo. Me agis talgrade per mea tota fortreso ke en plura peci spliteskis mea lanco e la lua restis integra. Ol ne esis lejera ed esis plu pezoza kam la lanco di irga kavaliero. Nulatempe antee me vidis plu dika armo tala ! E la kavaliero frapis me tante harde ke il faligis me aplastesante. Il lasis me kom shamoza e matida. Sen grantar a me mem un regardo, il prenis mea kavalo ed abandonis me.

Proxim la fonteno me sideskis e restis ibe. Me ne audacis sequar la kavaliero nam ico esabus agar folajo. Se me audacabus sequar il, me ne savas to quo eventabus.

Fine, me rezolvis efektigar la promiso facita a mea hosto di la preirinta nokto. Me forjetis mea omna armi por marchar plu lejere e me retrovenis shamoze.

Me arivis dumnokte a mea lojeyo e trovis mea gastiganto tam joyoza e polita kam kande me livis ilu ye la predio. Semblis a me, ke nek lua filiino nek lu ipsa montris lore mieno min afabla a me. Opozite li honorizis me en ita domo e dicis a me ke nul viro ja antee retrovenabis kom vivanto kande li saveskis adube me irabis.

Tale iris me, tale retrovenis me, ma ne sen pensar ke me esas fola. Me raportis ico kom stultulo to quon me ne audacabis ja rapportar.

- Ye mea kapo, dicas siniorulo Yvain, qua askoltis Calogrenant inter le cetera kavalieri, vu esas mea primara kuzo e ni devas interamar ! Ma me ne povas dicar pri vu ke vu esas fola pro celir a me ica aventuro. Se me tale nomizis vu, me pregas vu ne iraceskar nam se me povas me iros por venjar la shamindajo eventinta a vu !
- Esas videbla ke il jus manjis ! lor dicas Ké, la seneshalo, qua ne savis tacar. Esas plu multa paroli en plena potedo de vino kam en un *modius* (anciena kapaceso-mezuro valorante aproxime 2m³ NDLT) de biro. Pos la dineo, sen movar, singlu ocidos sultano Nuredîn ! Kad via reti esas bone polsterizada ? Kad via fera shui esas bone frotita e via baneri desfaldita ? Nu, ye Deo, siniorulo Yvain, kad vu iros cavespere o morge ? Volentez savigar ico da ni, bela sinioro, kande vu iros ad ita tormentego ! Ni dezirus akompanar vu. Ne esos prevosto nek voyoficisto qua ne esos inter via sequanti. Ne irez adibe sen salutar ni ! Ma se la venonta nokto adportos mala sonjo a vu, volentez restar hike !

- Quale ! Kad vu esas freneziozo, siniorulo Ké, dicas la rejino. Kad vua lango nulatempe cesos laborachar ? Ol esez konputata, tante ol esas bitra quaze sovaja herbo ! Certe vua lango odiigas vu omnaloke, olta qua dicas la maxim mala malignaji. Se me esus en vua stando me sumnus ol pro trahizo. La homulo quan onu ne povas emendar mustas bone ligesar en la kirko quale on agas por la demonozi.
- Siniorino, dicas siniorulo Yvain, lua insolentaji esas indiferenta por me. Siniorulo Ké povas tanta kozi, savas pri tanta altra kozi e valoras tante chere ke en omna korti il nulatempe esos muta nek surda ! Il savas bone a desnoblajo respondar kun komuna raciono e politeso. Ma me ne volas similesar la gardo-hundo qua herisesas e grunas kande la cetera hundi repugnesas kande li vidas lu.

[Tradukuro segun verko da *Chrétien de Troyes* - XIIma yarcento]
(Duro sequos)

LA MEZEPOKAL KOQUARTO

La nutrado lore esis simpla, sana e robusta. Tamen mankis la terpomi e la tomati tante prizata niatempe same kam kremo, sukro e diversa exotika produkturi qui esas tote ordinara por nia samtempani.

Quon li manjis ?

Quala ingredienti aparis maxim ofte sur la tabli dil korti feudala ? Avan omno, vildo, nam la nobeli tre prizis chasado. Ma anke la maxim bona produkturi di lia farmi : pultro-karno, bovo-karno, ovi, lakto e laktaji...

Altralatere, omni, en ta tempo, konsumis multa cereali ; t.e. plu precise dicite : hordeo, saraceno, frumento, milieto e spelto.

La legumi lore esis tre diversa e nombroza (multa de li cetere esas desaparinta), ma kelki manjesis plu volunte kam altri, nome fabi e lensi, kauli, poreli, onyoni, artichoki, beti, karduni, celerii, spinati, latugi, cikorii, fungi dil foresti, e preske omna radiki (beteravi, karoti, napi, pastinaki e.c.).

Maxim ofte la frukti uzesis quale la legumi t.e. koquita kom akompanajo di karni o kun tolero oli trovesis en pasteti.

Inter le maxim konsumita, ni mencionez la kastani, la pruni, la pomi, la quingi, la piri, la persiki, la mispeli, la „alberchigi“ (ancestri dil abrikoti) e multa beri e reda frukteti (qui esis forsan le nura manjesar kruda akompanata exemple per kaprino-lakto).

Onu drinkis vino, „cervezo“ (antiqua biro), biro, cidro, aquo e brandio, ma singla de ta liquidi uzesis abundante en la koquarto same kam la vinagro, la vinagro di mielo, la mosto di vitbero, la grasi animalal, la mielo ed omnaspeca kondimenti e herbori di qui la listo departas de la jinjero por irar til la kariofilo ed inkluzanta la

petroselo, la cerfolio, l'estragono, la timiano, la rosmarino, la lauro, la kardamomo, la juniper-bero, la muskado, la pipro, la cinamo, la papriko, la mustardo, la kukombreti, e kompreneble anke la salo...

SUPI E POTEDI

E quon onu preparis kun ita omno ? Supi e potedi, t.e. omno quo koquesis en poto ; pultri quin on farsizis abundante, indutis per

mielo, koquis che spiso e quin onu „rivestizis“ per lia plumi pos koquado ; frikasuri qui esis granda pladego konsistanta generale ek plura peci de vildo prizentata kun maroni ed abundante arozita per sauci komplikita ; galeti e pasteti de frukti, de legumi o de karni ; e fine saladi kun prodigado e qui arozesis nur per kelka vinagro...

Koncernante la vazaro, olu ne konsistis ek mult utensili. Admaxime la lokala sinioro utiligis pladego por manjar e gobleti o kupego por drinkar, ma la kunmanjanti pozis tote simple lia nutrajo sur granda peco de pano di qua la pasto esis densa e transmisis l'uni a l'altri la kruclo o l'eskudelo por drinkar direte ek olu (ed ico agesis min multe pro sparemese kam pro la timo venenagesar da onua vicino).

Lo esas evidenta lore ke on manjis solida dishi per la fingri, e ke mem la bulioni konsumesis nur tre rare per kuliero, ma, plu freue, ek l'eskudelo ipsa. La uzado di kultelo kontraste esis multe plu multe difuzata !

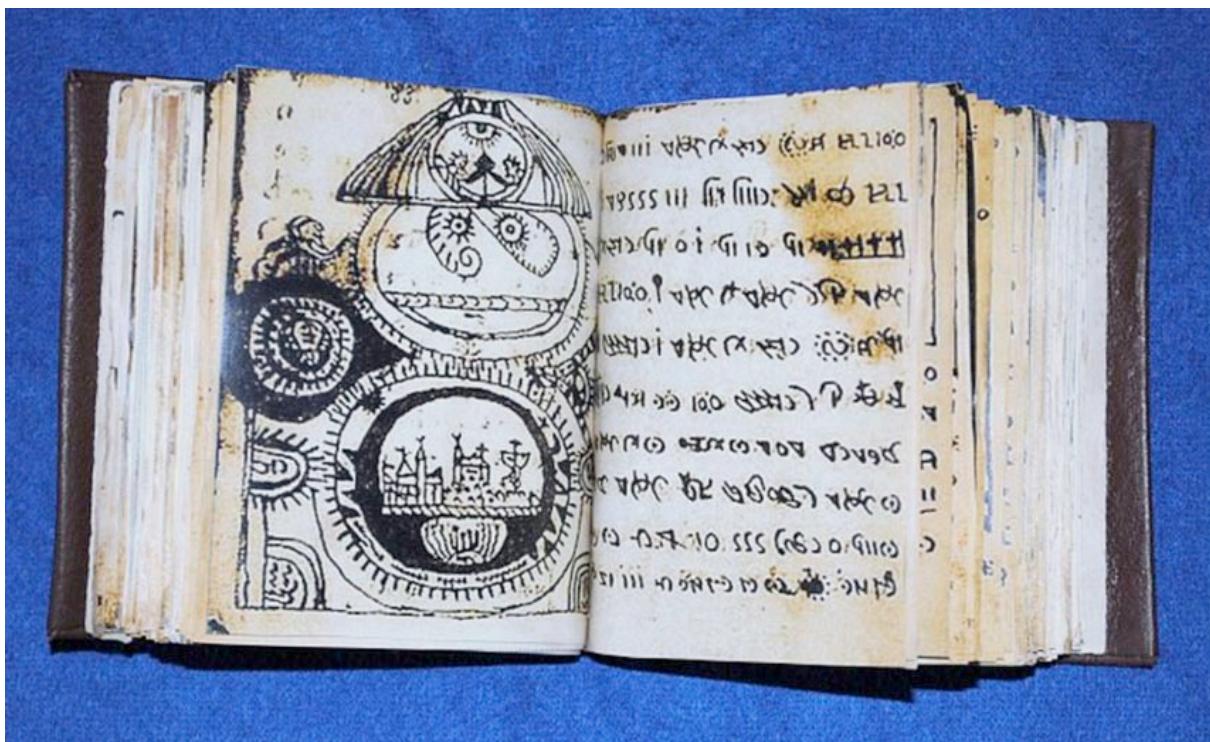
Tandem ne esis tablo. Onu pozis tote simple, sur du tresti, ligna panelo quan onu parkovris per tablo-tuko.

E tale onu manjis, cetere, ne sen politeso, quale onu kredas tro ofte niatempe, ma tamen en etoso di gastamikeso lumizita per la bela flami acensanta ek la herdo e per kelka torchi di qui la lumo vacilis o per timida kandeli.

(*Adaptita segun artiklo da Geneviève Maillant publikigita en La Vie Naturelle*)

HUNGARIA : ANCIENA TEXTO QUA KONFUZIGAS LA CIENCALA EXPLORANTI DEPOS PLU KAM 200 YARI - LA NEDECHIFREBLA KODEXO DI ROHONC

La deskovro di neidentigita texto en Hungaria havis kom konsequo plu kam 200 yari de probi por determinar qua redaktis ol e dechifrar lua kontenajo. Multa eruditi studiis la texto konocata kom la Kodexo di Rohonc, esforcente komprenar lua signifiko ed establisar qua skriptis ol e kande ol esboesis. „Nihilominus“ ita esforci esis vana koncernante la dato e same la signifiko ed origino di ca texto duras ankore esar misterio.

La Kodexo di Rohonc deskovresis en Hungaria dum la yari 1800ma. On kredas ke ol esis parto de la libraro personal di Komto Gusztav Batthyany, ante ke il donacis lua tota libraro a la Hungariana Akademio di Cienci. Kande la Kodexo riaparis, onu komence kredis ke ol evis de la tempo mezepokal. Tamen, lua texto qua semblas similesar l'anciena skribomaniero Hungariana, esis tote nedechifrebla. Ica misterioza texto instigis multi questionar su pri to quon la literaro signifikas, qua redaktis ol, e quo esis la motivo di lua ago. Multi de ta questioni ne ja havis respondo same kam l'autoro di ca verko ne esis identigita e la dicitu texto esas ankore tradukota.

Entote la Kodexo di Rohonc kontenas 448 pagini de texto nedechifrebla, olqua similesas la anciena skribomaniero Hungariana pro ke amba skribetas kun orientizo dedextre-adsinistre, ed havas simila kombinuri de signi orta e rondigita. Eruditi asertis ke en la realeso ica skribomaniero povus esar ulo irante de la Hindi-a al anciena Hungariana, quankam ol indijas la karakterizivi di singla de ca skribita lingui. La nombro di la diferanta simboli uzata konsideresas kom esante tre granda, kun dekople plu multa simboli kam olti qui trovesas en omna konocata alfabeti.

La papero interne di la Kodexo havas la proprajo unika posedar diafana marko. Singla pagino kontenas la diafana marko, olqua havas l'aspekto di ankro, jacanta interne di cirklo ed ita cirklo, luafoste, trovesas interne di stelo havanta sis radii. La diafana marko semblas evar de 1529-1540 di nia ero, quankam la Kodexo aktual, segun semblo, skribesis multe plu frue kam lor la aludita dato. Ica

kontredico igas dificila la tasko determinar exaktamente kande la texto skribesis, tamen lo esas possibla ke ca libro kopiesis pos lua kreto inicial.

La dicitu Kodexo kontenas plu multe kam nur skribita texto - ol esas anke akompanata da 87 ilustruri deskriptante batalii militistal, peizaji ed ikoni religial, pri qui on insinuas ke oli relatas a diversa religii, inkluzante Kristanismo, Hinduismo ed Islamo. Kelka personi interpretis ico kom montranta, ke irga esez la civilizuro responsiva pro kreir la texto, ita ipsa texto vidigas ke en lua internajo la tri religii kunexistis.

La probi por tradukar la Kodexo duktis a plura teorii. Esas granda diverseso en ita teorii, pro ke la eruditri ne povis interkonsenttar pri l'orientizo di ca texto. L'exploranto ciencial Marius-Adrian Oancea supozis ke la texto aludita esas en la Anciena Hungariana alfabeto (konocita kom székely rovasiras o székely-magyar rovas) e ke lua kontenajo parolas pri temi dil Nova Testamento. Ico nomizesas la hipotezo pri l'Anciena Hungariana alfabeto.

Mahesh Kumar Singh kredas ke ca texto esas fakte varianto di la skribomaniero Brahmi, di India, e ke ol devus lektesar desinistre-addextre e desupre-adinfre. Ico konocesas kom la hipotezo Brahmi-Hindi. Singh assertas transskribir la unesma 24 pagini al Hindi-a, e pose transskribis ca 24 pagini de la Hindi-a a la Hungariana. Segun ita transskribo, la Kodexo komencas quale apokrifa evangelio

sequata da meditema prologo, e plu tarde duktas a la historii di Jesu dum lua infanteso e puereso.

Viorica Enachiuc probis anke facar tradukuro ed ico duktis ilu a la konkluzo ke la skripturo devas lektesar dedextre-adsinistre, desupre-adinfre e ke ol skribesas en la populdialekto Latina di Dacia. On nomizas ico la hipotezo Daciana-Romana. Ita tradukuro konkluzas ke la texto evas de la 11ma o 12ma yarcento e ke ol apartenas a la populo „Blaki“, qua kombatis kontre la Hungariani e le „Pecheneg“.

Ma Enachiuc kritikesas kom indijanta kohero e solida bazo, e kom linguisto ed historiisto, lua laboruro akuzesas pro ne esar „ciencal“.

Tandem, Attila Nyiri, di Hungaria supozis ke la pagini, kande oli subversesas kun la suprajo pozata adinfre, esas Sumeriana ‚ligaturo‘. Ico konocesas kom la Sumeriana-Hungariana hipotezo.

Quale le cetera, la tradukuro di Nyiri kritikesis pro indijar solida bazo. On dicas ke il agis tro libere per ridispozar la simboli, to quo povas duktar a senfina nombro de tradukuri.

On efektigis anke probi di traduki metodala e per komputatori. Ma nula de ta probi esis sucesoza por fakte tradukar la texto dil citita Kodexo. Kelka exploranti ciencial quale Levente Zoltan Kiraly arivis a konkluzi larjamente aceptata pri la strukturi di ca libro e pri la atesti quin lu kontenas koncernante la vivo di Jesu. Quankam ico ne duktis a konkluzo definitiva pri la origini o signifiko dil Kodexo, ico tamen helpis por dementiar omna teorii asertanta ke ca libro ipsa esas mistifiko.

Lo esas posibla ke danke plusa studii, la Kodexo di Rohonc esos future plu bone komprenda. Por la nuna tempo, ol restas indico textal pri ula de la misterii dil anciena tempi pasinta di la homaro.

(Artiklo interretal da M R Reese)

INDIANA VILAJO UBE LA HOMI PAROLAS EN LA SANSKRITA

(Hodie, 150 de la 450 lernanti en la skolo lokal di Sri Sharada Vilasa studias la Sanskrita kom lia unesma linguo)

Vilajo en la sudala Stato Karnataka, ube la plu multa habitanti parolas Sanskrite, aparte egardesas dum nia tempo kande la insisto dal guvernerio Indiana por promocar ita anciena linguo produktis debato pri la rolo, quan olta pleas en la vivi di la homi di ca lando nunepoke. La reprezentanto di BBC Hindi, Imran Qureshi raportas de ca vilajo.

Mattur, en la distrikto Shimoga, distanta ye aproxime 300 km de la chefurbo di la lokala Stato, Bangalore, semblas preske oblikiita dal *frenezioza debato en India* pri la *recenta impero dal guvernerio* remplasigar la Germana per la Sanskrita en la importanta skoli.

Hike, ordinara butikisti ed agrokultivisti parolas en la Sanskrita od adminime komprenas ol. La plu multa infanti e pueri parolas anke ica linguo fluantamente.

La frazi audata maxim ofte en la stradi esas hike „katham aasthi“ (Sankrite por : quale tu standas ?) e „aham gachchami“ (me standas bone).

Profesoro, MB Srinidhi, habitanto di Mattur, dicas ke la nuna kontroverso esas nenecesta.

„Exaktamente quale la lingui Europana parolesas en Europa, ni bezonas anke parolar en la Sanskrita linguo. L’aspekto interesiva di co esas ke la Sanskrita esas linguo qua helpas por komprenar ne nur la Indiana lingui ma anke la Germana o la Franca,“ ilu dicis a BBC Hindi.

La Sanskrita apartenas a la grupo di la lingui Indo-Aryana ed esas la radiko di multa lingui Indiane.

En India ancien, ol esis la precipua linguo uzata dal eruditii ed esis kelkafoye mencionita kom devabhasha - la linguo dil dei.

Hodie, ol parolesas da min kam 1% de la Indiani ed esas maxim ofte uzata da hinduista sacerdoti dum ceremonii religial.

Til la frua yari 1980ma, la vilajani en Mattur parolis la linguo regional di ta Stato, la Kannada, same bone kam la Tamila pro la granda nombro de laboranti, qui instalis su hike plura yarcenti ante nun, e qui venis de la vicina Stato Tamil Nadu.

„Lore esis movimento favore a la Sanskrita. La Sanskrita esabis kritikita kom la linguo dil [supera kasto] Bramani e subite desplasizis de lua piedestalo la Kannada,“ dicas Profesoro Srinidhi.

„La sacerdoti di [la lokala centro religial] Pejawar Mutt agis advoko por divenigar Mattur kom Sanskrite-parolanta vilajo. On bezonis nur du hori singladie dum dek dii por ke la tota vilajo komencez konversar en la Sanskrita,“ il dicas pluse.

Depos lore, la Sanskrita parolesas ne nur dal Bramani „Sankethi“ di ca vilajo havanta 3.500 habitanti, ma anke dal sociale ed ekonomiale subprivilejizita strati dil socio.

Le „Sankethi“ esas mikra komunajo de Bramani, qui, origine, venis de la vicina Stato Kerala ed instalis su hike plura yarcenti ante nun.

Esas aproxime nur 35.000 „Sankethi“ en India e lia linguo - anke nomata „Sankethi“-a esas mixuro de Kannada, Tamila, Malayalama e kelka elementi de Telugu-a.

Hodie, 150 de la 400 lernanti en la skolo lokal di Sri Sharada Vilasa studias la Sanskrita kom unesma linguo, la Angla kom duesma linguo e la Kannada o la Tamila od irg altra linguo regional kom lia triesma idiomo.

(La plu multa homi en Mattur parolas – od adminime komprenas – la Sanskrita)

La docisto pri la Sanskrita di ca skolo, Ananthakrishna, pozas ad un de lua maxim bona studenti , Imran, questiono en la Sanskrita. „Lua intereso por la Sanskrita esas astonanta,“ il explikas.

„Ol helpas me komprenar plu bone la Kannada,“ dicas Imran.

L'influo di la Sanskrita esas, advere, forta en Mattur. Por la dommastrino Lakshmi Keshava, qua normalmente parolas la Sankethi-a heme la chanjo sistematra a la Sanskrita, kande el iraceskas pro lua filiulo o pro familiani, esas kustumal.

Ne esas tre diferanta por la Tamile-parolanta Chitra, agrokultivistino. „Ni komprenas la Sanskrita . Kelki de ni ne povas parolar ol, ma nia filii vere parolas ca linguo.“

(La Sanskrita ofresas kom selektebla linguo en la skoli di India)

„La Sanskrita esas idiomo qua docas ad onu anciena tradicioni ed etikala valori. Lo esas linguo di la kordio ed ol ne povas mortar,“ dicas la erudito pri la Sanskrita, Aswathanarayana Avadhani.

Multi de la yuni di Mattur iris ad extera lando por studiar l'injenierarto o la medicino e me questionas ka la Sanskrita esas utila por developar mentostando povanta helpar por komprenar altra lingui, inkluzite olti qui uzesas en informatiko.

Shashank, qua direktas kompanio informatikal en Bangalore, dicas : „Yes, esas konekto se on penetras profunde aden la Sanskrita. Ti qui iris aden la matematiki „Veda“-al [olqui evas de tempo en ancien India kande la Sanskrita esis la precipua idiomo uzita dal eruditii] aquiris certe mentostando logikoza qua helpas por la teknologii dil informo.“

„Me lernis kelka matematiki „Veda“-al qui helpis me. Altri utiligas kalkulilo dum ke me povas facar omno sen kalkulilo.“

(Segun artiklo interretal)

LEGENDO : LA HOMETO DI LE TUILERIES

[Segun tradiciono anciena, ita mikra kobold montris su singlafoye kande katastrofo minacis la suvereno regnanta en Francia : de Catherine de Médicis til Napoléon, omni timis la reda hometo.]

Kande le Tuileries esabis perkonstruktigita da Catherine de Médicis,

el venis adibe por habitar ca loko ; ma preske de la komenco, el hororis ica rezideyo e livis ol porsempre. El deklaris ke reda monstreto instalabis su en ca palaco, aparis e desaparis segunvole ; ke ne nur el vidabis lu, ma ke lu predicabis ad el ke el mortos proxim Saint-Germain.

Pro ke le Tuileries esis tro proxima a Saint-Germain l'Auxerrois (kirko Parisana), elu livis la palaco por irar sejornar en la palaceto di

Soissons ; el volis nulatempe irar a Saint-Germain-en-Laye, nek vizitar l'abadeyo di Saint-Germain-des-Prés. Tamen el ne povis evitare elua destino, nam demandinte al konfesiganto qua helpis elu an sua morto-lito, quo esis lua nomo, il respondis ke il nomesas Laurent de Saint-Germain, el krieskis e transpasis.

La reda hometo videsis dum la nokto dil 14ma di mayo 1610, kande Henrikus (Henri) IV frapesis mortigante per la kultelo di Ravaillac. Nova aparo di lu auguris la trubli di la „Fronde“ (intercivitana milito 1648-1653 NDLT) dum la minoreso di rejo Ludovikus XIV ; lor la matino qua sequis la departo da Ludovikus XVI por Varennes (1791), ube ica rejo arrestesis, on vidis ita mikra kobold misterioza jacanta en la lito dil suvereno ; on vidis lu ankore en 1793.

Dicesas ke soldato qua surveyis la kadavro di Marat en le Tuileries mortis pro pavoro dum videskar il. On kredis anke ke Napoléon I-a vizitesis da fantomo hemal, qua esis, on asertas lo, simila a la reda hometo. Il aparis unesmafoye, onu dicas, al kaporaleto (un de la surnomi di Napoléon NDLT), en Al Qahira (Kairo), kelka dii pos la batalio dil Piramidi, e predicis a la yuna generalo lua destineso futura. S-ro de Sécur, en lua *Histoire de la campagne de Russie* (Historio dil kampanio di Rusia), dicis ke l'imperiestro recevis ye noktomezo plura averti misterioza dum la vintro preirinta la kampanio di Rusia.

La *Anecdotes de Napoléon et de sa cour* (Anekdoti di Napoléon e di lua korto) raportas ke dum la monato januaro di ta yaro, la reda hometo aparis a sentinelo plasizita sur la eskalero dil kastelo e questionis lu kad il darfis parolar al imperiestro. La soldato respondinta a lu ke no, la kobaldo pulsis il, e lasante ilu nekapabla movar, springis adsur la gradi, e nulu haltigante lu, arivis en la salono dil Paco e questionis chambelano kad il povas vidar l'imperiestro. S-ro de A... respondis ke nulu darfis enirar sen permiso. „Icon me ne havas, respondis la fantomo ; ma irez por dicar ad il ke viro rede vestizita, quan il konocesjis en Egiptia, deziras konversar kun ilu.“

Quik kande Napoléon videskis lu, il inkluzis su kun lu en sua skribo-chambro ; la konversado duris dum longa tempo ; on audis kelka vorti di ol : la imperiestro segun semblo demandis ula favoro quan on refuzis ad il. Tandem la pordo apertesis, la reda hometo ekiris e pasis rapidamente en la koridori e fine desaparis sur la granda eskalero, tra qua onu ne vidis lu decensar. Ita historio vera o ne, raportesis en la tota urbo Paris, e plura personi arrestesis dal polico pro repetir ol.

(Imajo satiral : „La reda hometo cesigas la lasta esforci dal tirano (Napoléon) e la morto montras la unika voyo apertata por ekirar lua exileyo)

Lor la Restaurado (1815-1830), la reda hometo montris su plura dii ante l'asasino di duko de Berry, ed il aparis a Ludovikus XVIII sur lua morto-lito (1824). Ni ne savas kad la kansonon da Béranger inspiresis per rumoro populal, segun olqua la reda hometo esabis vidita ye aproxime la fino dil regno di Karolus (Charles) X. Lo esus anke interesiva saveskar ka en 1830, 1852, 1870, 1871, la rumoro populal mencionis plusa apari.

Kande la famoza etnologiisto Bretona, Paul Sébillot, publikigis en 1885, en *L'homme*, skisuro dil *Légendes de Paris*, il sendis ica mikra laboruro a s-ro de Ronchaud, lore direktisto dil Muzei nacional, dum pregar ilu questionar l'olda gardisti di Le Louvre e di le Tuileries, kad ula memorajo pri la reda hometo ankore posrestis, kad il chanjis sua lojeyo pos l'incendio di le Tuileries, e kad Le Louvre havis anke lua hemala demono. De Ronchaud respondis a Sébillot ke on povabis furnisar a lu nul informo.

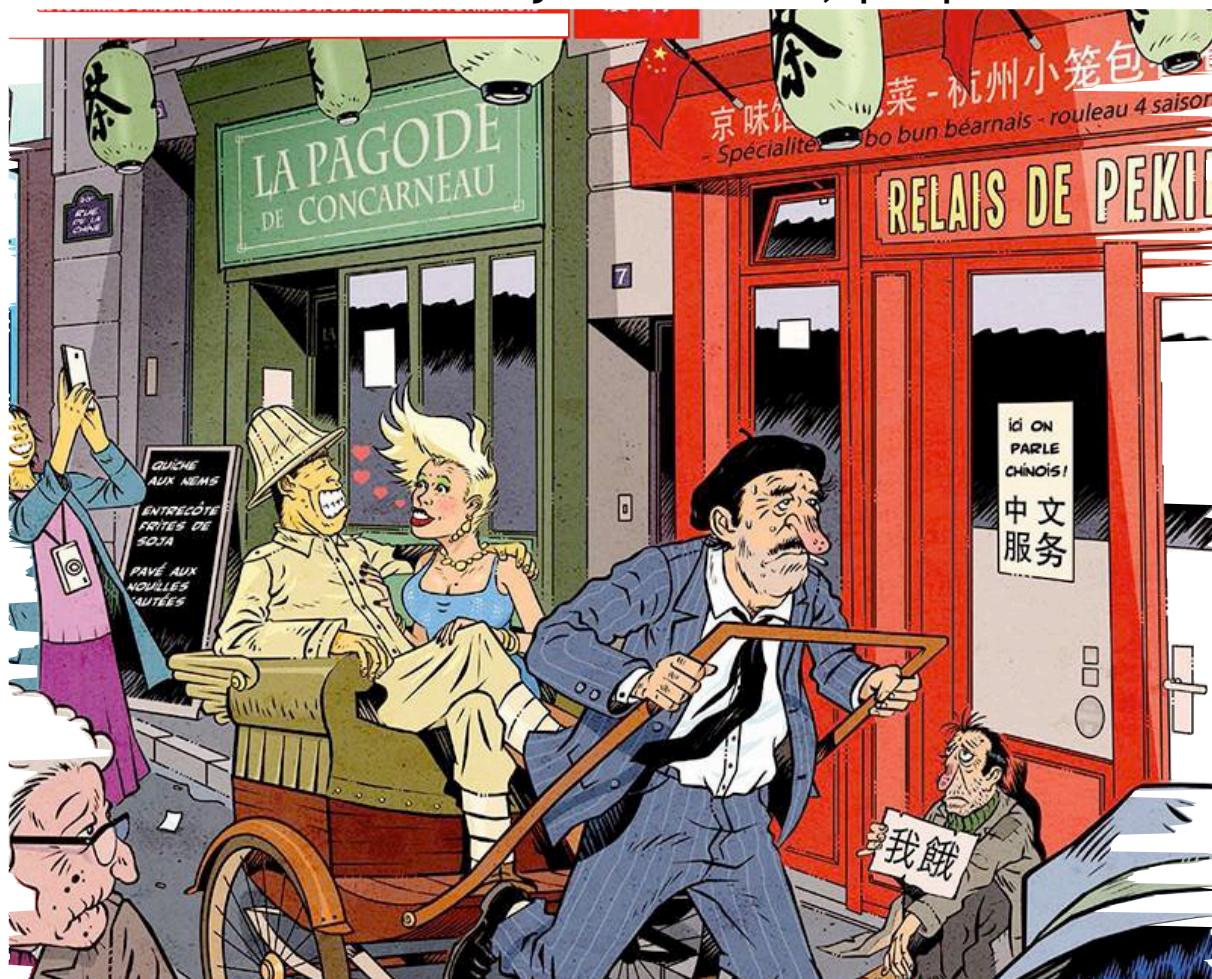
Esas versimila ke altra palaci havas anke lia feulo hemal : forsani la reda hometo venis de la palaco di le Tournelles o dil palaceto Saint-Paul, pos esir antee asociita a la palaco dil Cité ed al palaco di le Thermes. Lo ne esus neposibla trovar analoga mencioni che la historiisti anciena. La Palais-Royal, Le Louvre, la Luxembourg,

**l'Urbodomo di Paris, plus altra luxoza domegi Parisana destruktita
od ankore stacanta, povabus anke havar fantomi hemal.**

(Segun artiklo interretal extraktita de „*Revue des traditions populaires*“ publikigita en 1889)

LIBERESO JURNALAL

Pos la skandalo pri la karikaturi di Muhammad e la manifesti violentoza en la landi Mohamedana, altra Franca jurnalo humural kam "Charlie", qua intencis publikigar ulo pri la islam renuncis e vicee publikigis ulo pri richa turisti Chiniana prizentita kom siniori kolonial e povra Franci laboranta kom servisti dil Chiniani. Ico ne esis bon ideo. Quankam ca jurnalo "Fluide Glacial" (Fluido Glacial) ne konocesas multe e, normale, tote ne devus konocesar en Chinia ; ol atakesis violentoze da oficala jurnalo Chiniana, qua opinionas ke la

"libereso di opinono" havas limiti e ke ca karikaturo ofensas gravamente la Chiniana populo. Quon agar ? On mustas renunciar humuro. Semblas ke tota peco dil kulturo ocidental, asociita ad audacoza ironio e ne timante blasfemar, kondamnesas a desaparo. La globalismo iniciita dal Ocidentani - revante adportar e mem impozar lia civilizuro e kulturo a la tota mondo - havas stranja evoluciono neprevidita da li (la Ocidentani) e di qua la efekto retrovenas a li quaze bumerango. Supre esas la akuzata karikaturo.

LA DIABLO DI INTERLINGUA

Me interesesas pri Interlingua ne nur pro ke ta linguo esas bela ed havas aspekto natural, ma anke pro la fakto ke la Ido-movemento standas male e ke on povas previdar ke kin yari -od admaxime dek yari- pos nun, ol desaparos pro la inerteso di lua adepti e pro la indijo de lernili e valida literaturo en korekta linguo e bona stilo. Do, me lernas seriozamente Interlingua e me ja sendis mesaji a kelka FB-i en Interlingua. Precipue, me sendis mesajo al FB di Barbara Rubinstein pro ke lua achento e voce en Interlingua similesas astonante olta di amikino di mea matro qua esis parolantino dil sud-Franca dialekto. Kande me skribas sud-Franca dialekto, me pensas pri la Franca parolata kun sudala (od Ocitana) achento. Barbara Rubinstein esis felica pro ta aserto quan on povas konsiderar kom laudo. Yes, ma pose venis mesajo da la diablo di Interlingua, nome Paolo E. Castellina qua esis certa ke me aludis la linguo Ocitana e qua atakis « la Franca imperialismo » konquestinta Ocitania e reduktinta a la stando di dialekti omna lingui qui ne esas la oficala Franca. Me esis furioza, nam me ne intencis ke on facez proceso a mea lando pro parolir pri ula dialekto, e co min multe kande parolesas pri despolita e senshama stranjero tote ne koncernata e nesavanta pri la aferi di mea lando. Me replikis ke la aludita « dialekto » esis la Franca parolata en Ocitania (sud-Francia) e nule la Ocitana (qua fakte esas nun desaparinta idiomo en multa parti di sud-Francia). Me adjuntis ke koncernante la imperialismo, il devus prefere tacar, nam lia ancestri Italiana konquestabis Gallia (nuna Francia) ed impozis lia linguo ibe, olqua desaparigabis la antea dialekti Kelta. E, me adjuntis, forsan nehabile, ke il devus shamar pri co. Lore vice tacar od exkuzar su pri lua audacoza aserti (tante plu ke me esas probanta Interlingua e nule konvikita Interlingua-an), il atakis me itere per asertar ke il esas favoroza a la nedependo di regioni di Hispania, Francia ed Italia e, prenante oportune la titulo di artiklo en la Ocitana, il adjuntis : »No, me ne shamas ». Quon replikar pri co ? Ma evidentemente la aludita Paolo E. Castellina esas possiblemente bona debatero ma lamentinda diplomacisto. Notinda ke ca bizara Italiano esas pastoro protestanta en Anglia e marajita kun Anglino. Il havas FB kun lua nomo, ube lu redaktas artikli en la Italiana pri la Biblo e la fido Kristana. Ma la Kristanismo esas por lu nur profesiono e teatrajo, nam ica diablo di Interlingua komplete indijas la vertui Kristana. Lua fotografuro hike vidigas vizajo prefere simpatiinda di benigna viro. Ma ico esas kompleta falsajo, nam il esas hipokrita e despolita kerlacho, qua komplete indijas jenerozeso e respekteto a la altri . Me renuncis

divenor Interlingua-an, e malgre la magra e mikra perspektivi di Ido, me restas en ca movemento, prefere kam relatar a tala nequalifikebla personi.

(La diablo di Interlingua)

LITERATURO E HISTORIO

ACEPTO CHE LA KORTO DI REJINO POMARE

La konto di Pomaré ornabis su por mi-acepto, dum la dio kande me pozis unesmafoye mea pedi sur la sulo Tahitiana. - L'admiralo Angla dil navo *Reender* jus efektigabis sua vizito di arivo por la suverenino (elun il konocis de longa tempo) - e me irabis en solena ofico-vesto, akompanar l'admiralo.

La densa verdajo filtris la radii dil ardoroza suno ye du kloki posdimeze ; omno esis tranquila e dezerta sur la ombroz avenui di qui la totajo formacas Papeete, l'urbo dil rejino. - La kabani havanta verando, dissempata tra la gardeni, sub grand arbori, sub granda planti tropikal, semblis, quale lia habitanti, plunjita en la voluptoza dormeto dil siesto. - La cirkumajo di la rejala domo esis tam solitara, tam pacoza kam lo cetera...

Un de la filiuli di la rejino, ulaspeca sunbrulita koloso qua venis nigre vestizita renkontre a ni, duktis ni aden salono havanta shutri abasita, ube dekeduo de mulieri sidis, senmova e tacanta...

Meze di ta apartamento, du granda foteli orizita pozesis flanko an flanko. - Pomaré, qua okupis un de li, invititis l'admiralo sideskar sur la duesma, dum ke interpretisto kambiis inter ca du ancien amiki komplimenti ofical.

Ita muliero, di qua la nomo olim esis asociata al revi exotika di mea puereso, aparis a me vestizita per longa gaino-robo ek silko rozea, sub la traiti di olda homino havanta karnaciono kuprea e kapo imperema e harda. - En lua granda ledeso di olda muliero, on povis ankore divinar to quo povabis esar la seduktili e la marvelo di elua yuneso, pri qui la naviganti di olim transmisis a ni l'original memorajo.

La mulieri di elua sequantaro havis, en camilo-lumo di apartamento klozita, en ica kalma silenco dil porno tropikal, charmo nedefinebla. - Eli , preske omna, esis bela, ek la beleso Tahitian : okuli nigra, plena de langoro, e la karnaciono sucinatra dil Cigani. - Lia desnodigita hari intermixesis a flori natural e lia gaza robi trananta, libera ye la tayo, falis cirkum eli per longa plisuri fluktuanta.

Lo esis precipue a princino Ariitéa, ke nevolante mea regardi haltis. Ariitéa havanta vizajo dolca, reflektema, revema, kun pala rozi di Bengal, dissempata sen ordino tra elua hari nigra...

(Segun PIERRE LOTI *La Mariajo di Loti*)

[Supre la mikra fotografuro esas ta di rejino Pomaré IV (1827–1877), nome elta di ca naraco]

HISTORIO PITORESKA DI FRANCIA

PERIGORDIANO EVANTA 140 YARI EN 1342

En 1885, la *Bulletin de la Société historique et archéologique du Périgord* (Buletino dil Societo historial ed arkeologial di Perigordia) (1) raportas la deskovro di dokumento di 1342 dil Arkivi dil urbo Périgueux qua pruvas nekontestable l'existo ita-epoke di viro evanta 140 yari...

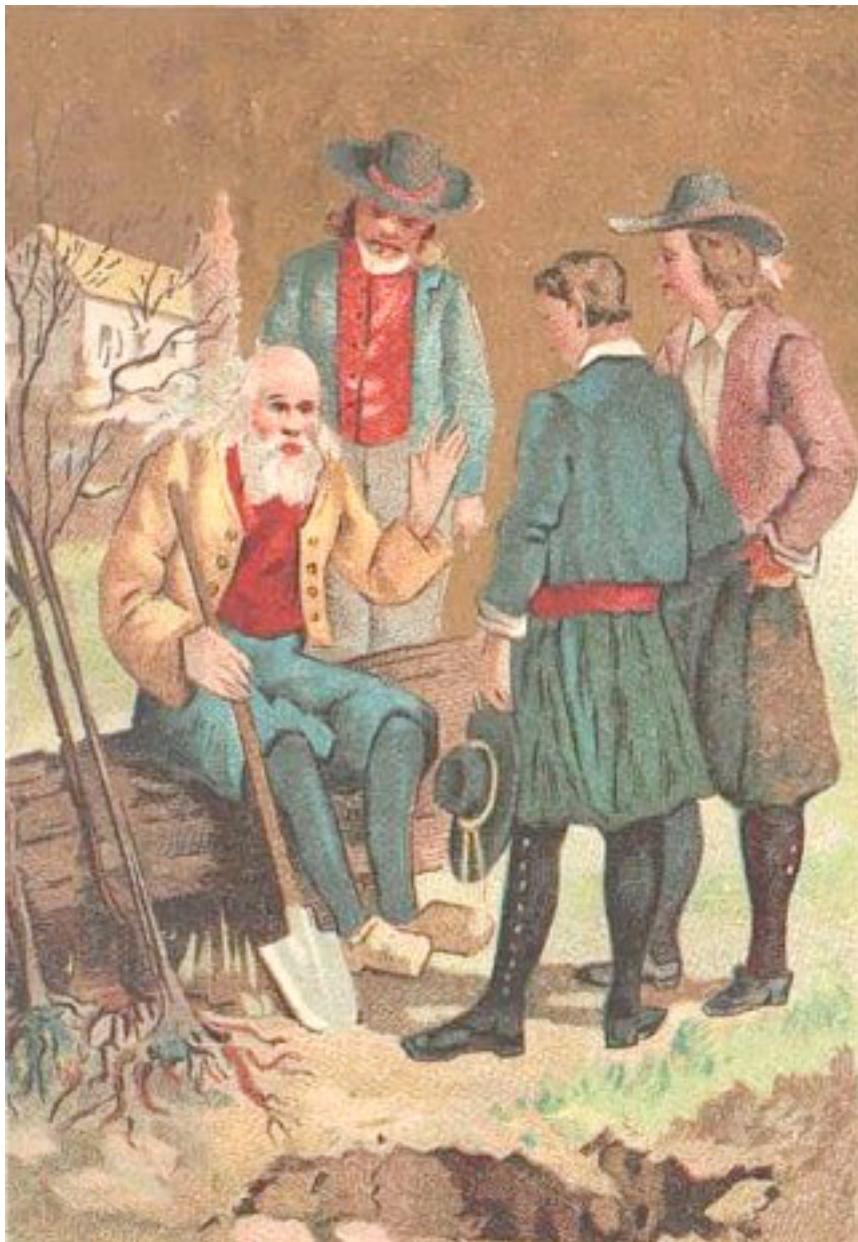
Dum la sundio ante l'Epifanio dil yaro 1342, la komonestro di Perigueux, Hélie Seguin, akompanata da un de lua konsuli, Itier Chatuel, dal judiciisto e dal prokuratoro di ta urbo, e dal notario Raymond de Petit, iris a Lespinat, en la parokio di Boulazac.

Il venis por informesar pri la limiti di lua judiciala domeno, olqua esis temo perpetua por kontestado kun ilua vicini komto de Perigordia e la kanonikaro di Saint-Front. Dek-e-kin habitanti di Boulazac, sucedante audita, interkonsentis por dicar ke la tota parokio, kun omna vilajeti quin ol kontenas, dependis de la judiciala domeno konsulal. La duesma testo advokata por donar atesto esis la sioro Hélie Combel. Questionita pri lua evo il deklaris evar cent-e-quaradek yari. La protokolo di lua atesto demonstras, altralatere, ke il plene posedis lua omna fakultati intelektal e konservis klarmente la memoraji pri fakti eventinta cent yari e mem plu multe antee.

La dokumento olqua furnisis a ni ita informi, explikas Michel Hardy redaktanto dil Buletino dil Societo historial ed arkeologial di Perigordia, esas dokumento autentika ; ol ne esas kopiuro, ma dokumento original, e nul eroro da kopiisto povis glitigesar en ol. Ulte lo, la texto en ta parto dil koncernata charto, prizentas nula desfacilajo lor la lekto, e lo esas tre sekuramente ke on lektas en olu l'evo dil atestanto tale deklarita : „...etatis, ut dixit, sepcies viginti annorum, ed ad plenum habens memoriam centum annorum.“

Cetere onu ne povus suspektar Hélie Combel pri fraudo od iluziono. Ante efektigar ilua atesto, il examenesas sorgoze (*diligenter examinatus*) ; il havas apud ilu dek-e-quar de lua labor-kompanuli, qui, se ilu dicabus ne-exakta kozo, quik remarkigabus lo ; fine, il juris super la Santa Evangelii dicar la vereso ed onu savas la graveso di juro dum la Mezepoko e la grandega respekto quan on havis ad ol.

En parokio vicina di Périgueux vivis do, en 1342, viro evanta 140 yari. Naskinta en 1202 dum la regno di rejo Philippe-Auguste, ilu travivabis la tota XIIIma yarcento e la unesma quaradek yari dil dek-e-quaresma yarcento. La lucideso di lua mento, kande il efektigis ilua atesto, posibligas pensar ke la pezo di lua evo ne esis tre granda por lu e ke il povis vivar ankore dum kelka yari.

Ni ne kredas ke ulatempe on notizis, en Francia, exemplo tante remarkinda pri longa vivo, skribas la kronikisto dil aludita Buletino, ilqua explikas havir l'okaziono deskovrar certena nombro de centayara personi dil XVIIma e XVIIIma jarcenti dum analizar la akti pri sepulto dil parokiala registri por la civila stando ; ma nulu de li, tamen, irabis trans la evo 110 yari.

Perigordia (1) :
Perigordia esas regiono di

sudwest-Francia

(*Segun artiklo interretata*)

TAO TE KING

Sequo dekesma

XXVII

Bona marchanto poslasas nula traco.
Bon oratoro havas nulo por refutar.

Bona kalkulanto ne bezonas bastoneti.
A bona gardisti ne necesetas seruro nek klefo,
e tamen nulu kapablesus apertar.
A bona liganto ne necesetas kordo nek nodi,
e tamen nulu kapablesus desligar.
La Sajo sempre savas bone quale salvar la homi
Itaque por il nulu esas abandonenda.
Il sempre savas bone quale salvar la kozi ;
nulo da ilu es abandonata.
Ito esas to quon onu nomizas la lucideso inata.
Tale la benigna homi docas le min benigna,
ed iti laste dicitas esas la substanco ek qua onu facas la homi
benigna.

Ta qua ne savus honorizar lua maestro
nek amar lua propra materio,
esus pezoze en l'eroro, malgre lua omna savo.
Yen la granda misterio.

XXVIII

Ta qua konocas sua maskula nomo
Dum prezervar sua femineso,
ita homo esas la Ravino dil mondo.
Esante la Ravino dil mondo,
la VIVO eterna ne forlasas lu
e lu ridivenas quaze infanto.

Ta qua konocas sua pureso
dum konservar sua febleso,
esas modelo por la mundo.
La VIVO eterna ne abandonas lu
e lu retrovenas a la Komenco.

Ta qua konocas sua honoro
sen ignorar sua shamo,
ita homo esas la Valo dil mondo.
Esante la Valo dil mondo,
lu posedas abundante la VIVO eterna
e lu retrovenas a la simpleso.

Se la simpla homo dispersas su, on havas homi „utila“.
Se la sajo employas li, lu divenas la Mastro dil subordiniti.

Departante : por formizar verko grandioza,
ne bezonesas tranchar.

HISTORIO DI ROMA

M. Atilius Regulus

Marcos Atilius Regulus, konsulo, triumfis pro fugigar la Sallentini, e, kom la unesma del generali Romana il irigis ad Afrika navaro kun olqua, malgre la tempesto veninta por asaltar lu, il prenis de Hamilkar sisadek milit-navi longa. Il konquestis duacent fortresi e kaptis cent mil personi. Dum ilua absenteso lua spozino e lua filii, pro lia povreso, entratenesis per la spensi dal republiko. Balde Regulus submisesis dal enemiko, per la taktiko da Xanthippos, soldato Lakedaimonana salariata da Karthago, e katenizesis. Pose, il sendesis a Roma por negociar la kambio dil kaptiti. Quankam il promisabis al Karthagani retrovenar a lia urbo se il ne povis obtenar ulo, il konsilis a la senatani refuzar la propozo dal enemikaro ; pose, livante sua spozino e filii, il retrovenis a Karthago, ube, inkluzita en ligna kofro herisita interne per fera panti, il punesisis per morto en granda sufri.

C. Lutatius Catulus

Dum la unesma milito kontre Karthago Caius Lutatius Catulus, qua komandis triacent navi kontre la Karthaginani kaptis de li o sinkigis, proxim la insuli Egati, inter Sicilia ed Afrika, sisacent navi charjita per nutrivi, omnaspeca municioni e komandata da Hamilkar ; tale finis la milito. La desvinkinti demandis paco e Lutatius grantis ico a li, ma kondicione ke li evakuez Sicilia, Sardinia, la cetera insuli inter Afrika ed Italia, e Hispania cis la fluvio Ebro.

Hannibal, generalo Karthaginana

Hannibal, filiulo di Hamilkar, evis nur non yari, kande, pede dil altari, lua patro jurigis da lu havar eterna odio kontre la Romani. Quik de ta tempo, kom soldato e kompanulo di kombato di Hamilkar, il ne plus livis la kampeyo patral. Pos la morto di

Hamilkar, pro serchar motivo por milito, il atakas Saguntum, urbo federita dil Romani e destruktas ol pos sis monati di siejo. Pose, trairante la Alpi il avancas en Italia , ube il vinkas P. Scipio proxim la fluvio Ticinus, plu tarde Sempronius Longus an la rivero Trebia, Flaminius an la lago Trasimenum, Paulus Emilius e Varro en la planaji di Cannae. Ilu povabus kaptar Roma ; ma il deviacis lua voyirado vers Kampania ed en ita regiono omnaspeca plezuri moligis lu. Il venas, pose, kampar ye tri milii de Roma. Ma uragani furioza koaktas ilu a retroto.

Komence lua projeti perturbesis da Fabius Maximus, pose il repulsesis da Valerius Flaccus e fugigesis da Gracchus e Marcellus. Fine il rivokesis ad Afrikas e vinkesis da Scipio. Il refujis che Antiochus rejo di Siria, quan il armizis kontre la Romani. Pos la desvinko di ta monarko il retretis che Prusias, rejo di Bithynia. Ibe pos informesir ke ambasado Romana demandis, per la mediaco da Titus Flaminius, ke il livresez al Romani, il absorbis, por eskapar a lua enemiki, veneno quan il konservis sub la kastono di lua ringo, e mortis talamaniere. Lua kadavro depozesis, proxim Lybissa, aden petra sarko, sur olqua on lektas ankore hodie ita epitafo : HIKE JACAS HANNIBAL.

Tradukuro extraktita de la verko : DE VIRIS ILLUSTRIBUS

[Segun la konsilo da T. Sweetlove trovebla en la numero 4/2006 di KURIERO INTERNACIONA yen lineopa proz-tradukuro di poemo dal Franca poeto Charles Baudelaire.]

DE PROFUNDIS CLAMAVI

Me imploras tua kompato, ho Tu, l'unika quan me amoras,
Del fundo dil abismo obskura adube mea kordio falis.
Ico es universo depresita havanta horizonto plombea,

Ube natas en la nokto la hororo e la blasfemo ;

**Ula suno sen varmeso glitflugas supre dum sis monati,
E dum la sis cetera monati nokto kovras la tero ;**

Ico es lando plu nuda kam la tero polal ;

- Nek bestii, nek rivereti, nek verdaji, nek boski !

Or ne esas hororo en la mondo qua superesas

La kolda krueleso di ta suno ek glacio

E ta nokto senlimita simila al olda Kaoso ;

Me envidias la fato dil maxim desnobia animali

Qui povas plunjar en dormo stupida,

Tante dil tempo la skeno lentamente desspulesas !

Extrakturo de LES FLEURS DU MAL (*DI LO MALA LA FLORI*)

L'ILIAZO DA HOMEROS

Rezumo di lo preirinta [Pro insulto facita da rejo Agamemnôn a lua sakrifisto la Deo Apollôn punisas per mortigera epidemio la Akhaiani. Pos granda dispujo kun rejo Agamemnôn, la heroulo Akhillevs mustas cedar. Il imploras lua deala matro Thétis por pledar favore a lu koram Zevs la rejo dil Dei. Zevs konsentas grantar sua helpo ad Akhillevs e sendas mentiera sonjo ad Agamemnôn. Pro miskompreno, la Akhaiani volas departar e retroirar a lia hemo. La rejo e militisto Odissevs tamen probas despersuadar li agar tale, e tandem li preparas su a la kombato. Ma la Troiani avertita da Iris sendita da Zevs preparas su anke a la kombato. ‘Nihilominus’ amba partisi probas obtenar interkonsento por posibla paco. Ma Zevs sencese tedata da Hèrè acceptas ke fine erupsez la milito. Pos ke lua fratulo Ménélaos vundesis, rejo Agamemnôn incitas zeloze la Akhaiani a la milito balde komenconta. La kruelaji debutas senfriste ed esas hororinda. La Akhaiani komencas desvinkar lore Deino Hèrè rezolvas intervenar per suplikar Zevs qua paroleskas. Plu tarde Deino Athènè instigas Diomèdès kombatar sucesoze Arès la militodeo. Pro diskurso dal divinisto Hélénos la Troiani rihavas kurajo e la milito divenas mem plu frenezioza. En la domo di Alexandros Hektôr e Paris interdisputas.]

Tale parolinte, Hektôr havanta kasko movanta ekiris ed arivis balde a lua domaro, ed il ne trovis ibe Andromakhè havanta brakii blanka, nam el ekirabis kun elua filiulo e servistino havanta bela « péplos », ed el stacis sur la turmo, plorante e jemante. Hektôr, ne trovinte en lua domaro ilua nereprochinda spozino, haltis sur la solio e parolis tale al servistini :

- Venez, ho servistini, e dicez a me la vereso. Adube iris, exter la domaro, Andromakhè havanta brakii blanka ? Kad lo esas adche mea fratin, o mea bofratini havanta bela

« péplos » od aden la templo di Athènè kun la cetera Troianini qui pacigas la potenta Deino havanta bela hararo ?

E la vigilanta Intendantino respondis a lu :

- Ho Hektôr, quoniam tu volas ke ni dicez la vereso, el ne iris adche tua fratini, nek adche tua bofratini havanta bela « péplos », nek aden la templo di Athènè kun la cetera Troianini qui pacigas la potenta Deino havanta bela hararo ; ma el esas sur la kolmo dil vasta turmo di Ilios, saveskinte granda vinko dal Akhaiani kontre la Troiani. E, foligita, el hastis kurar a la muraro, e la nutristino, apud elu, portis la infanteto.

E la muliero Intendantino parolis tale. Hektôr, ekirinte lua domaro, itere marchis tra la stradi splendide konstruktita e populoza e trairante la grand Urbo, il arivis an la pordi Skaies per olqui il esis ekironta adsur la planajo. Ed ilua spozino, qua adportabis ilu richa doturo, kuris renkontre a lu, Andromakhè, filiino dil grandanma Étiôn habitinta sub la Plakos kovrita per foresti e qua komandabis la Kilikiani. E ilua filiino esis la spozino di Hektôr havanta bronza kasko . E kande el venis renkontre a lu, servistino akompanis elu, elta portis sur sua mamo la yuna filiulo di Andromakhè, ankore infanteto, la amata Hektôrido, simila a bela stelo. Hektôr nomizis ilu Skamandrios, ma la cetera Troiani nomizis ilu Astyanax, pro ke Hektôr sola protektis Troiè. E il ridetis dum regardar tacante ilua filiulo ; ma Andromakhè stacis apud ilu plorante, prenis lua manuo e parolis tale ad il :

Ho Desfortunozo tun perisigos tua kurajo ; e tu havas kompato nek por tua infanta filiulo, nek por me, Desfelicino, pro ke me esos balde tua vidvino, nam la Akhaiani ocidos tu pro ke omni asaltos tu. Esus plu bona por me, pos perdir tu, subisar la sepulto nam nulo konsolacos me kande tu realigabos tua destineso, e posrestos a me nur mea chagreno. Me ne plus havas mea patro neanke mea matro veneracinda. La deala Akhillevs mortigis mea patro, kande il devastis l'urbo populoza dil Kilikiani, Thèbè havanta pordi alta. Il ocidis Eétion, ma il ne desvestizis lu, pro pia respektu. Il bruligis lu kun lua bel armi ed il erektigis tombo a lu, e la Nimfi Orestiadi, filiini di Zevs tempestoza, plantacis ulmi cirkume. Me havis sep fratuli en nia domaro ; ed omni decensis uladie adche Aidés, nam la deal Akhillevs havanta rapida pedi ocidis li omna, proxim lia bovi

havanta lenta pedi e proxim lia mutonini blanka. Ed il fordunktis, kun la cetera spoliuri, mea matro qua regnis la teritorio Plakos provizita per arbori, ed il liberigis elu balde po granda ransono ; ma Artèmis qua joyas pri sua flechi perforis elu en nia domaro. Ho Hektôr ! Tu esas a me patro, matro veneracinda, fratulo e spozulo plena de yuneso. Komпatez ! Restez sur ica turmo ; ne igez tua filiulo divenar orfana e tua spozino vidva. Asemblez l'armeo apud ita sovaja figiero ube l'aceso dil Urbo esas maxim facila. Ja, trifoye la maxim kurajoza Akhaiani probis ita asalto, amba Aias, la famoza Idoméneus, l'Atréidi e la brava filiulo di Tydeus, sive pro la konsilo da divinanto, sive pro la nura impetuo di lia kurajo.

E la granda Hektôr havanta kasko movanta respondis ad elu :

- Certe, ho spozino mea, ita desquieteso anke posedas me, ma me timus kruele la Troiani e la Troianini havanta longa « péplos » trananta, se, quaze poltrono, me fugus la kombato. E mea kordio ne instigas me fugar, nam me lernis esar sempre audacoza e kombatar, inter le unesma, por la glorio di mea patro e por la mea. Me savas, en mea mento ed en mea kordio, ke ula dio venos kande la santa Troiè perisos, e Priainos, e la brava populo di Priamos. Ma nek la desfortuno futura dil Troiani nek olta di Hékabè ipsa, di rejo Priainos e di mea kurajoza fratuli qui falos turbatre sub la militisti enemika, ne afliktas me tam multe kam tua chagreno, kande Akhaiano kurasizada per bronzo forprenos de tu la libereso e forduktos tu kom ploranta persono ! E tu texos la telo dil Stranjero, e tu portos koakte l'aquo di Messèis e dil Hypéréiè, nam la harda neceseso impozos ico. E, probable, ulu dicos, dum vidar tu varsar lakrimi :
- Elca esas la spozino di Hektôr, qua esis la maxim brava de la Troiani, domteri di kavali, kande il kombatis cirkum Troiè.
- Ulu dicos ito, e tu esos lacerata per granda doloro, dum pensar pri ta spozo quan tu perdabos, e qua, nur lu, povus finar tua sklaveso. Ma ‘utinam’ la pezoza tero parkovrez me kom mortinto, ante ke me audez tua klami e ke me videz tu arachesar de hike.

Parolinte tale, la glorioza Hektôr prizentis lua manui a lua filiulo, ma la infanto jetis su addope an la pektoro dil nutristino havanta bela zono, pro ke il esis favorigita per l'aspekto di lua amata patro, e pro la bronzo e la kavalkaudo olqua agitesis hororinde sur la kono dil kasko. E la amata patro ridetis e la matro veneracinda anke. E la glorioza Hektôr deprenis lua kasko e depozis ol brileganta adsur la tero. Ed il kisis sua amata filio, e, dum bersar ilu en sua brakii, il suplikis Zevs e la cetera Dei :

(Duro sequos)

TILL STRIGOSPEGULO

La nonesma rakonto

[*dicas, quale Strigospegul' reptas en abeluyo e du homuli venas e volas raptar la abeluyo, e quale lu agas tale ke la du kerli interkombatas e lasas falar l'abeluyo.*]

Ye ula tempo, lore eventis, ke Strigospegul' kun lua matro iris a vilajo al feriofesto. E Strigospegul' drinkis tante, ke il ebrieskis ed ibe serchis ula shirmilo ube lu povus dormar joyoze ed ube nulu povus jenar lu. Konseque il trovis ibe dope en la korto stacanta turbo de abel-esami, ed apude jacis multa abeluyi, qui esis vakua. Konseque il reptis aden vakua abeluyo , olqua jacis maxim proxime de la abelesami, ed il intencis kelkete dormar, ed il dormis quik de la dimezo til ke divenis preske noktomezo. Ed opinionis ilua patrino, ke il esas retroirinta adheme, tale ke el povis vidar lu nulaloke.

Seque, dum la sama nokto du furtisti venis e volis raptar abelesamo, e li parolis kune : «Me sempre audis, ke l'abeluyo olqua esas maxim pezoza, olta esas anke maxim bona. » Do ili levis la korbi e kontenili l'una pos l'altra, e kande ili atingis l'abeluyo, en qua Strigospegul' kushis, olta esis la maxim pezoza. Lore li parolis : « Olca esas la maxim bona abelesamo », e li prenis ol sur lia nuki e portis ol adfore. Dume Strigospegul' vekis ed audis lia komploto, ed esis tote obskura, tale ke singlu povis apene vidar l'altra. Konseque Strigospegul' extensis sua manuo del abeluyo vers la hararo dil avan-iranto e tiris olu energioze. Ilta iraceskis kontre la dope-iranto ed opinionis ke ilca esas tirantata a

lu tale la hararo e maledikis ilu. La dope-iranto paroleskis : « Ka tu sonjas o marchas dormante ? Quale me povus tirar tua hararo ? Me ja apene povas tenar l'abeluyo per mea manui ! » Strigospegul' ridis e pensis : « La ludo divenas amuziva », ed il vartis til ke li esis itere irinta sur agro. Lore il tiris anke la hararo dil dope-iranto tante forte, ke ilta grimasis pro doloro. Ita lore anke iraceskis plue e parolis : »Me iras e portas, talgrade ke mea kolo krakas, e tu dicas, ke me tiras tua hararo ! E tu tiras mea hararo talgrade ke mea dika pelo krakas ! » La avan-iranto lore parolis : »Per ico tu plenigas tua propra kolo per mentii ! Quale me povus tirar tua hararo, me ja apene povas vidar la voyo avan me. Me anke savas ico vere, ke tu tiras mea hararo. » E li iris tale interdisputachante, adavane kun la abeluyo dum deskonkordar.

Kurtatempe pos ico, kande li esis en la maxim furioza dispute, lore Strigospegul' tiris la avan-iranto ankorefoye, talmaniere ke ita frapis per lua kapo fortege kontre l'abeluyo. Lore il tante iraceskis, ke il faligis l'abeluyo e frapis per la pugno la kapo dil dope-iranto. La dope-iranto anke desprenis l'abeluyo e tiregis la hararo dil avan-iranto tale, ke li turnigis lia kapi. E la unesma foriris de l'altra e ne savis, adube iris l'altra, e tale amba egaris su reciproke en l'obskureso e abandonis l'abeluyo. Konseque Strigospegul' tote regardis adextere de la korbo, e tale il vidis ke esis ankore obskureso, il itereenglitis addope e pluduris kushar en ol, til kande jorneskis lumoze. Lore il reptis del abeluyo e ne savis ube il esis. Konseque il suriris ula voyo. Lore il venis a kastelo. Ibe il engajis su kom kortoservisto.

(Duro sequos)

TEMI DI AKTUALESO

LA HEBREI DI FRANCIA SELEKTAS SEMPRE PLU MULTE L'EXILO

LA TENTESO DIL DEPARTO

[*Fatigata pro la ataki di qui ol esas la skopoplako, la komunajo Hebreia di Francia questionas su. E ti qui ekmigras, esas, yaro pos yaro, plu multanombra. Devas anke dicesar ke la mortigera antisemidismo di nun ne esas produktita dal aborijena Franci, ma dal Mohamedana ed Afrikana enmigranti habitanta Francia.]*

L'angoro adjuntesis ad etoso ja pezoza.

L'atenti dil pasinta monato januario, di qui, quar, inter la dek-e-sep viktimi, esis Hebreia, mente kontuzis plusafoye la Izraelida komunajo Franca. Nome lua membri, depos plura yari, pozas sempre plu ofte a su la questiono pri deporto de Francia. Ico povas esar exilo amasal kontre olqua la Franca Stato probas agar, por haltigar ita eventuala hemoragio.

Antisemidismo kreskanta

Usa, Kanada o mem Granda Britania esas atraktiva loki a la Hebrei Franca qui volas ekmigrar... Nome, segun la reprezentanti di plura Izraelida asociuri importanta, la landi ube sejornas la cetera, maxim importanta komunaji Hebreia, esas privilejizita arivo-loki, mem se ita

f

luxi esas desfacile kontebla. La dicitu fenomeno, kontraste, esas oficala koncernante Israel. La cifri dil Hebreia Agenterio, olqua akompanas la personi deziranta enmigrar adibe por efektigar lia « Alyah » (« acenso » en la Hebreia), esas egardinda indikajo. Lor ke,

dum la yari 2000ma, aproxime 2.000 Hebrei departis singlayare, lia nombro superiris 3.200 en 2013. Ante explozar, pasintayare, ye plu kam 7.200. Ed on povus transirar la barilo di 10.000 personi cayare. »Dum la semani qui sequis l'atenti, la telefonal advoki recevita triopleskis », tale savigas l'aludita agenterio. Ita fenomeno esas parto de movado Europana extensanta su a periodo di plura yardeki : segun studiuro dal Universitato Hebrea di Yerushalayim (Jerusalem), la nombro de Hebrei sur la Anciena Kontinento (Europa) iris de 3,8 milion en 1945 a 2 milion en 1991, e pose a 1,4 milion dum 2010.

Nuntempe quankam ol protektesas per prezenteso plufortigita di policanj avan lua minacata loki, la Hebrea komunajo Franca vivas en timo. Se l'atako kontre la Hebrea kompreyo « Hyper Cacher » impressis profunde la menti, same kam la ocidi da Merah o l'afero pri Ilan Halimi, la deziri por deproto esas anke motivizita per antisemidismo subisita en la singladia vivo. La maxim recenta kazo, hiere, esas olta di tri dicipuli Mohamedana en gimnazio di Poitiers, qui exkluzesis dum un semano pro molestir per sentenci antisemida, un de lia samskolani. Entote, la nombro de antisemida agi duopleskis en 2014 (851 kazi kompare a 423 dum 2013) segun la maxim recenta raporto dal Crif (organizuro reprezentanta la Hebrei di Francia NDLT) ita situeso esas « neaceptebla » segun la judiko da lua prezidanto Roger Cukierman, qua ne intelektas pro quo « malgre prezenteso evanta 2.000 yari (en Francia), la Hebrei ankore konsideresas quaze « paria »-i ». Lua-opinione ca konstato esas bitra : « Ita qua surhavas « kippa » en la subtera treno expozas su a danjero ».

La Stato probas helpar e sustenar la Izraelidi

La guvernerio di Israel advokas la Hebrei, precipue per la voxo dil Chefa ministro Benyamin Netanyahu : « Me dicas al Hebrei di Francia : retrovenez a via patrio. » Ico esas advoko quan la autoritatozi di Francia probas kontreagrar per exposar lia susteno al Hebrei. Manuel Valls klamic recentamente koram la deputati ke «sen la Hebrei Francia ne plus esus Francia». Ante ke Franciskus (François) Hollande ipsa reaktez per deklarar : « Via plaso esas hike en via hemo. » Kom pruvo dil ferma decido dal Stato-reprezentanti, programo por luktar kontre l'antisemidismo anuncesis dum la fino dil monato januaro por punisar severe la ataki subisita dal Hebrei. Ed on intencas konvinkar li plu bone restar en Francia.

(Segun artiklo dil gratuita jurnaloo « Direct Matin »)

CIVITO INTERNACIONA SEMPRE SERCHANTA PACO

RAPORTAJO : *Pos plura yari de vartado, la universitatala Civito internaciona di Paris preparesas por plugrandeskar e por aceptar sempre plu multa studenti venanta de omna regioni dil mondo.*

La pikanta koldeso dil vintro ne senkurajigis le « joggeur » Parisana. Li esas plura deki de personi kuranta en la alei dil universitatala Civito internaciona, situo havanta 34 hektari e jacanta sude dil Franca chefurbo, an la bulvardo periferial. Ol povus konsideresar kom simpla parko samatempe kalma e silencoza. Ma la deki de konstrukturi qui cirkondas la gazonagi naracas, en lia arkitekturi eklektika e per la iri e veni da lia habitanti, la aparta historio di ca Civito.

« *Lo esas loko ube on povas renkontrar la tota mondo* », tale rezumas entuziasmoze, Elias Makoukji. Ita Siriano, evanta 26 yari, habitas depos dek-e-kin monati che la Kolegio Franca-Britaniana, olqua esas un de la multa rezideyi di ca habiteyaro. Plu kam 200 studenti vivas ibe ed interrenkontras en la kolektiva spaci. La granda salono dekoresis da li por la festi dil yaro-fino : abieto di Kristnasko esas perfektamente harmonioza a la reda koloro dil foteli e la obskura ligno dil biblioteki ube la rezidanti venas en la skopo querar lia lektaji por la vespero.

« *La koncepto fondera esas asemblejar, en komunaji havanta grandeskalo homal, yuni venanta de omna landi por partigar la kulturi e la konocaji e tale kontributar a paco* », explikas Carine Camby delegitino generala dil Civito. Ita projeto naskis en la dungo-tero pacifista dil tempo pos la Unesma Mondonmilito. Ol sustenesis da André Honnorat, ministro pri instrukto publika, e dal industriisto Emile Deutsch de la Meurthe, qua pekuniizis la konstrukto dil unesma edifico apertita al studenti Parisana en 1925. La nomo dil pavilioni atestas pri l'entuziasmo inicial di multanombra Stati por ca projeto : Domo di Italia, Kolegio di Hispania, Fonduro Daniana... La mecenzi, privati, privata entraprezisti e firmi, kontributis anke al developado di Civito, quale la diplomacisto e filantropo Armeniana Boghos Nubar o l'entraprezisto John Rockefeller Junior.

Okadek-e-non yari plu tarde, la Civito kontenas quaradek rezideyi e 6.000 chambri entote. « *Omno agesas por kurajigar la brasado dil kulturi e la amikesi* » tale pluduras parolar Carine Camby. La pavilioni, exemple, provizesas per koqueyi komuna havanta forni, plaki elektral e granda tabli cirkum olqui la rezidanti parolas pri gastronomio, arti e politiko. « *Ni interrenkontras omni kande esas la tempo koquar, on organizas repasti kolektiva... Pasintayare on anke multe muzikis* » atestas Katherine Jinyi Li, studentino pri jurnalistesoj e habitanta la

Domo di Brazilia. Preparar “brunch”-i, t.e. ita tarda dejuneti segun Anglosaxona maniero, esas anke aktiveso tre populara che la studenti.

Singla domo mustas rezervar adminime 30% de lua chambri a yuni havanta diferanta nacionalesi.

En singla domo, komitato, elektita singlayare dal rezidanti, komisesas organizar la aktivesi interna same kam la ligili kun la cetera rezideyi ed anke la bona partopreno da omni. « *La problemi inter la landi venas de la prejudiki e del indijo de kontakti inter la homi. E.g., antee, meajudike, omna Aziani esis simila. Hike, me deskovris la diferi de kulturo e de tradiciono inter singla lando* », atestas Elias Makoukji, elektita che la komitato dil Kolegio Franca-Britaniana.

La reguli por repartisar la studenti, cetere, esas tre strikta por koaktar efektigar kambii. Singla domo mustas tale rezervar adminime 30% de lua chambri a yuni havanta nacionalesi diferanta. « *Kande me arivis, preske tri yari ante nun, me atribuesis al Domo dil Provinci di Francia. Me pensis, itainstante, ke me sentabus me plu bone en la rezideyo di mea lando, la Domo di Tunizia. La responsivo por la admisi respondis a me : ‘Vu dankos me plu tarde’. Ed el esis justa* », Amine Korbi raportas. Il esis elektita che la komitato di la Domo e travivas en ita rezideyo ek briki reda, inaugurita en 1953 ed havanta 285 chambri, 76 mikra apartamenti e 22 apartamenti, to quon lu konsideras esar « *la maxim bela yari* » di lua vivo. On povas vidar, departante de la kanapei dil granda salono che la teretajo, defilar la rezidanti di omna nacionalesi, havanta brakii kargita per libri o per kompro-saki :

« *Marokani, Tuniziani, Chiniani, Usani, Franci dil transmara teritorii...* » lu enumeras. La Civito havas kom vokeso sustenar la prestijo internaciona dil

universitati Parisana per favorar l'acepto dil studenti, ciencala exploranti e sportisti exterlandana. Ma 25% de la plasi esas anke rezervita a Franci, precipue iti veninta de transmara teritorii. « *La civito esas krucumo dil kulturi ube onu voyajas. On partigas onua valori etikal e kultural, on explikas nia tradicioni, ed ica omno devas favorar la paco. La ligili quin on povas krear hike esas vera precozajo* » adjuntas Amine Korbi.

Pri krucumo, parolesas prefere pri giganta *campus* (universitato-tereni) sur quo esos balde konstruktita dek nova rezideyi, inter oli Domo di Sud-Korea e Domo di Francilia. La konsento definitiva inter la Stato, la kancelereyo dil universitati di Paris, la Municipo di Paris e la Civito internaciona signatesos ye la 12ma di januaro e posibligos la kreo di 1.800 nova lojeyi til 2020. « *Nia misiono humanista esas ideo permananta olqua duras malgre l'evoluciono e la chanji dil mondo* », joyas Carine Camby

« Forsan kande du personi di militanta lando interrenkontras hike, li kompresas plu bone l'altra. »

La nuna rezideyi cetere atestas pri la nekalma historio dil XXma e XXIma jarcenti. Funde dil parko, ye kelka metri dil bulvardo periferal e de la komoni Montrouge e Gentilly, la Domo Heinrich Heine (Fonduro di Germania), esis tale l'unesma Germana reprezenteyo ofical en Francia ed inauguresis en 1956. Apud ica konstrukturo betona ek stalo e vitro de-ube difuzesas muzik-noti produktita da piano, la alta edifico dil Fonduro Avicenna kontrastas per lua abandonata aspekto.

Pekuniizita ed inaugurita en 1969 kom « Domo di Iran » dal « sha » (imperiestro di Iran) ipsa, ol divenabis loko di kontestado dil rejimo di lua lando ed abandonesis da ca lando nur tri yari pos lua aperto. Hodie, nur lua sub-teretajo e lua teretajo rehabilitesis por aceptar la centro di valorigo dil

patrimonio di la Civito. Plu recentamente, che Domo di Brazilia, « *la studenti mobilizesis por parolar pri la preparado dil Mondo-Kupo di futbalo e pri la violentaji polical* », memoras Katherine Jinyi Li.

la

Interne dil Civito, plura centi de kulturala e sportala eventaji organizesas singlayare, kelka de li sub l'etiketo « Civito por la paco ». « *Ici esas nur mikraji. Ma forsan ke kande du personi di militanta lando interrenkontras hike, li komprendas plu bone l'altra. E kande li retrovenos a lia lando, li povos atestar pri la fakto ke 'l'altra esas quale me'* » tale Elias Makoukji esperas, ilqua esas membro dil Reto por la paco, fondita che la Civito.

Lousineh Arakelian, anke membro dil aludita Reto, travivis tala

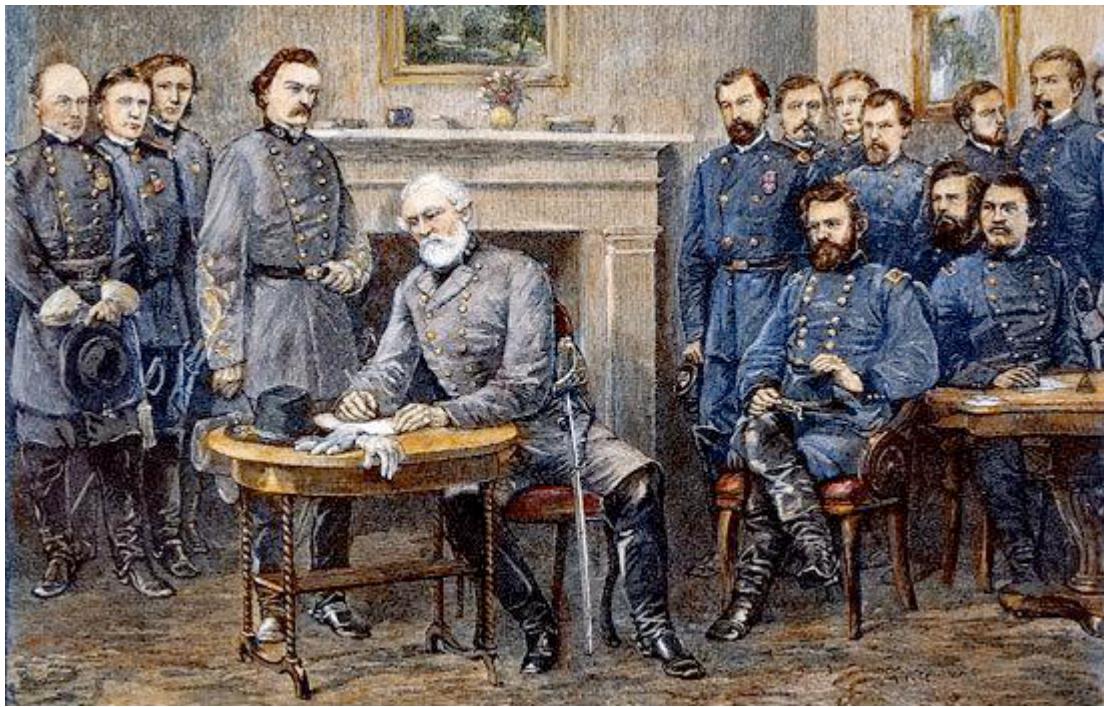

(Kafeeyo en la Civito Universitat di Paris)

historio. Kom Armenianino di Iran arivinta en la Domo di Norvegia un yaro ante nun, elu renkontris ibe elua maxim bon amikino, qua esas Turkino. « *Me nulatempe antee renkontris tala persono e me havis multa prejudiki. Hodie, el esas quaze mea fratino* » el atestas. Kune eli konceptis la projeto organizar granda dineo por asemblear Turki ed Armeniani. « *Me ne savas kad nia agi povas chanjigar ulo al konflikti en la mondo, ma por la homi qui vivas en la Civito, lo ja esas granda pazo adavane* », elu certigas.

(Artiklo publikigita en la diala jurnal LA CROIX e redaktita da MARION DAUTRY)

CENT-E-KINADEK YARI ANTE NUN, LA SEPARO-MILITO (DESFACILE) FINIS

DE APRILO TIL JUNIO 1865, CESIS LA SEPARO-MILITO

La milito qua dividis violentoze Usa, de 1861 til 1865, e qua cetere ibe nomizesas « intercivitana milito » restas un de la maxim konfuziganta e misterioza enigmati dil historio pri la armizita konflikti.

Nome, se kustumale on remarkigas, ke ‘jame’ du demokratii intermilitis, on mustas hike agnoskar excepto. On certe povas konsiderar ke ne parolesis pri milito inter du nedependanta landi, ma lo esus ignorar la fakto, ke en 1861, la nociono pri naciono Usana esis quaze neexistanta. Singla civitano sentis su membro di komunajo formacita per lua Stato e la konflikti ne esis skarsa, precipue pro motivi di frontieri. La lasta konflikto carelate eventis ankore en 1858, inter Virginia e Maryland. Singlafoye, tamen, l’opozo povabis aranjesar per la mediaco dil diplomaco e lo semblis nepensebla utiligar armi por solvar tala kontesti. Omnube en Usa, la instruktita personi - lore plu nombroza kam en Europa proporcione di la habitantaro, malgre tenaca misopiniono - sentis su fiera ed asertis lia fiereso konstruktar kune sistemo politikal ube la publika liberesi e la homala yuri esis ye la unesma rango dil skopi politikal. Ultre lo, komuna linguo, la sentimento partoprenar la sama aventuro kolektiva, olta apartenar a nova mondo, inklineso tre forta por l’egaleso dil chanci e por l’inicio individual kune kontributante al suceso dil komunajo, tandem la kompleta nepermeebleso al tezi socialista malgre l’instalo di sindikati vizanta defensar interesti profesional, omna kondicioni semblis existar por

forjar solidara e rezolvema populo. Plura militi ja soldabis lu opoze ad enemiki komuna, nome la anciena landi kolonial Anglia ed Hispania, ed anke Mexikia lor la milti di Texas.

Tamen, lo esas ankore unfoye plusa la klarvidanta Alexis de Tocqueville, qua, en 1835 relevis risko di grandega konfronto inter du koncepti pri la developado ekonomial. La una, predominacanta en la Stato dil Sudo, precipua amba Caroline, Florida, Alabama, Georgia e Virginia, su apogante sur la libera kambio e la exportaci, aparte vers Europa, di produkturi, precipue texala, havanta altanivela qualeso ; la altra, predominacanta en la Nordo, olqua su apogis sur la protecionismo e la pagendaji doganal en la skopo prezervar kontre la konkurenco naskanta industrio manufaktural e vizante unesme interna merkato grande kreskanta.

Ad ita difero di perspektivi adjuntesis anke kelka nesimilesi kultural, la

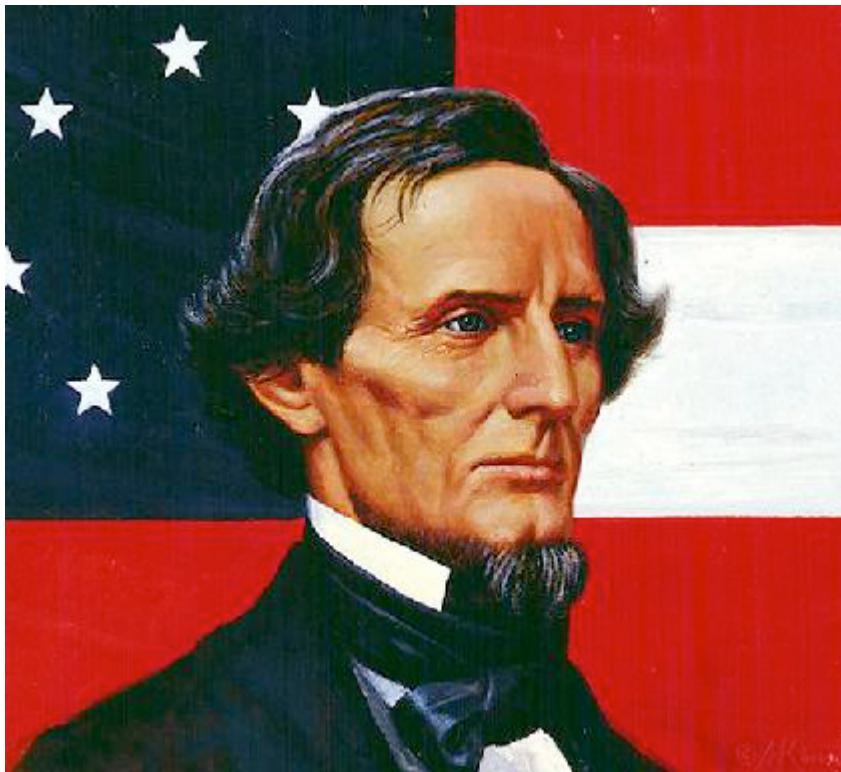

habitanti dil Sudo fervoris plu multe por lia historio, por lia sulo, por lia nomo quale por lia familio, por lia yuna tradicioni quin li tamen prizis unionar kun altri heredita de Europa, kam la habitanti dil Nordo, plu nomada, ofte senradikigita e diveninta tilextreme individualista, ne-interesata a naskanta identeso social.

Fine, la Sudo karakterizesis per certena desfido relate la federala guvernerio e timis plu kam omna cetera kozi la permananta tendenci di olta koncernante uzurpi di suvereneso.

En ita kuntexo general, la sklaveso, quan Thomas Jefferson nomizabis en 1776 « aparta institucuro », per dicar « mantenar la sklaveso lo esas

quaze tenar volfo per la oreli : onu ne aprecias ico, ma onu ne povas desprenar lu », ne esis la precipua riskajo, quan on prizis plu tarde tro-evaluar. Kom modo di organizo por la laboro agrokultival, di qua la nehumana traiti ne perceptesis klaramente nam multa sklavi profitis vivo-kondicioni tre supera ad olti di la laboristi e manulaboristi di la civiti dil Nordo, ol esis parto de ekonomiala equilibro nacional, olqua ne semblis povar esar kontestata.

La milito - komencita dal Stati Sudal asemblinta su en Federuro ed elektinta lia propra prezidanto en la persono di **Jefferson Davis**, ilqua esis plantacisto di Mississippi e ja efektigabis kariero durinta dum longa tempo en Washington - vizis min multe, originale, kombatar la Nordo kam

assertar la volo prezervar identeso kolektiva. Davis cetere refuzis la vorto « separo », nam il nur postulis la prezervado dil suvereneso dil Stati. Ma, quale ofte en la historio di la homi, to quon onu kredas limitizar a demonstro di fortreso quaze olta di hundo qua montras lua kanina denti, transformesas a obstinanta kombati, tante plu violentoza ed impetuoza, ke onu ne intencis irar tante fore en la konflikto. La kombatanti di amba partisi esis le unesma qui surprizesis per la sovajeso di lia lukto, quan la honor-sentimento e l'akumulado dil sufri igis nepardonema.

Usa pluduras esar, ankore niatempe, profunde markizita per ica konflikto, olqua esis la maxim granda pro la perdi di homala vivi - plu kam un milion mortinti, inter li 600.000 lor la kombati - di lia tota historio, inkluzite se on komparas kun lia partopreno a la du mondo-militi.

Quale on savas la Nordo fine obtenis la vinko ma havante plu multa viktimi kam la Sudo e per sucedo di vinki ofte riskoza havante kom

konsequo kapitulaci partala qui extensis de la 9ma di aprilo til la 11ma di junio 1865.

La precipua efekti di ta milito esis la transformo di lando a Stato, kun la konciigo di civitaneso autentike Usana, ulaspeca izolismo e granda repulseso al militistal interveni extera, olqua tamen tenuigesis dum la sucedo dil tempo, la absoluta refuzo por omnaspeca lukto dil klasi, fine la koncio pri la unesma rango di lo ekonomikala kom « nervo dil milito » super omna cetera vidpunti sociala.

(Artiklo interretal da **Daniel de Montplaisir**)

PROPOZO

Lor la Ido-renkontro eventonta dum la fino dil monato agusto en Berlin, kad onu ne povus diskutar pri la modernigo dil prezento interretal di nia idiomo komuna ? E precipue pri l'edito di nova lernolibri. Pro ke ni ne havas la kompetenta personi en nia dispono carelate, on povus riimprimigar la anciena lernili ma kun moderna prizento (t.e. imaji, kompletigita vortaro e bela letri imprimita). Kad ico esas vere neposibla ? Me esperas ke la Idisti trovos solvuro.

RAKONTO INDIANA

LA REJO E LA TAMARINDIERO

Esis olim yuna rejo qua esis tre bela. Desfortunoze, il pensis nur pri lua aspekto. Ilu pasis lua omna disponebla tempo regardar su en speguli, turnante su a un latero e pose a l'altra, por apreciar plu bone lua propra perfekteso. Il admiris lua perfekta profilo, lua labio-barbo, olqua tante bone envolvis su, lua bela vesti e lua nombroza juveli.

Kelkafoye, il mem ne iris a la konto tante il okupesis admirar su. Se lu asistis debati dil guvernerio, il deskovris subite defekteto sur lua vesti e departis por vestizar su altramaniere. Ilu tote ne pensis pri lua rejo.

La dei esis kelkete tedata pri lu e kelkafoye li superflugis lua rejo por vidar ka la homi standis bone. Uladie, un de la dei flugis nefore de la fenestro dil rejo ed audis lu parolar a lua imajo : « *Me esas tam bela kam deajo. Forsan mem plu bela kam deajo !* » dicis la rejo. La deo esis furioza e rezolvis punisar il.

Ye la morga dio, la rejo vekis ed iris direte a la spegulo, quale kustumale. Il hororizesis kande il vidis ke paro de korni kreskabis sur lua kapo. Il tiris sur oli milde pose sempre plu forte ma oli ne volis movar su.

Fine il vokigis lua kuafisto. « *Mea estimata siorulo* », lu dicis, “*me havas granda problemo. Ka vu vidas ica korni ?*”

La kuafisto certe vidabis oli, ma il ne audacabis dicar ulo.

« *Me volas ke vu forprenez oli de me* », la rejo dicis.

La kuafisto tiris unesme milde pose per lua tota forteso sen rezultajo. Il probis tranchar oli ma ruptis ilua razilo. Tandem, il rezolvis tegar la korni per hari, juveli e turbano. Ico ne esis tre jolia ; fakte la rejo aspektis ridikula ma co esis to quon la kuafisto povis facar maxim bone. La kuafisto esis departonta kande la rejo dicis : « *Ne repetez ico ad ulu me pregas.* »

Quik kande la kuafisto livis la chambro dil rejo, il rideskis laute e ne povis haltar. La kortani asemblis su cirkum il e questionis ilu pri lo eventanta. Ilu livis la palaco, dum tenar sua kosti ridante. Il duris kurar, til ke il arivis en loko dezerta dil gardeni kontigua al palaco, proxim tamarindiero. « *Se me ne dicas lo ad ulu, me balde explosos* », ilu pensis. Lore il naracis al tamarindiero to quo ‘okuris’ a la rejo.

Intertempe, pro ke la rejo ne povis tolerar l’imajo quan la spegulo reflektis, il venis por vizitar lua konto. Unesmafoye en lua vivo, il duris

sidar ibe dum la tota jorno. Quankam la kortani esis reale kuriozigita pro la ledega kuafuro, li esis vere kontenta nun pro ke la rejo semblis efektigar seriozamente lua laboro. « *Forsan il matureskis e divenis plu responsiva* », dicis un de la ministri ad altra ministro.

Dum ita nokto, esis tempesto e la tamarindiero forportesis dal vento.

« *Tranchez ol* », dicis la rejo. « *Donez parto de la ligno al tamburisto por fabrikar nova tamburi e lo cetera iros al koqueyo.* »

La muzikisto fabrikis nova instrumenti. Il facis oli tre granda, por ke on povez audar oli tra la tota urbo. Ma, kande il pleis per oli unesmafoye, la tamburi ne produktis la sono kustumal bum-bum-bum. Vicee, li emisis ica vorti « *La rejo havas korni.* »

La muzikisto esis hororizita. Il probis plear per la tamburi segun normala maniero ma ico esis tote ne-utila e la sama parolo pronuncesis. Balde la rumoro difuzesis tra la tota urbo ed omna homi en la palaco asemblis su por askoltar. De nun, singlu savis to quo celesis dop ita stranja kuafuro ed omni mokis la rejo.

La rejo ne povis tolerar ico dum plu longa tempo e fugis aden la foresto. Il vivis ibe dum multa yari, nutrante su per frukti dil arbori e drinkante l'aquo dil riveri. Il esis tante gratitudoza al animali ne mokar ilu, ke il divenis amika a li. Ilu okupis su pri li kande li hungris o kande li vundesis. Pokope, il divenis altra viro e cesis sucias pri lua aspekto por pensar pri altra kozi. Pose uladie, il tushis lua kapo e perceptis ke lua korni desaparabis.

Kurtatempe pose, kelka kortani dil rejo kavalkis tra la foresto e vidis la rejo. Li konstatis ke il ne plus havis korni. « *Sinioro* », li dicis, « *ni pregas vu retrovenir a la rejio. Ol ne plus esas la sama sen vua prezenteso.* »

La rejo retroiris a lua rejio e vice sucias pri lua aspekto, il koncentris lua esforci por guvernar lua populo sagace e bone.

(Tradukuro extraktita de la libro *101 folktales from India* - autoro Eunice de Souza - Ilustruri da Sujata Singh, Puffin Books - segun la revuo *Nouvelles de l'Inde* publikigita dal ambasaderio di India en Francia)

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : [En 1943, gespozi iras a la hemo di oldega mortanta onklulo. Li arivas a stranja vilajo ube li invitesas dejunar kun misterioza Ekleziani, qui konfesas esar celita Druidi. Ma ye la fino dil repasto la centyara onklulo havas subite nebona stando. Lu tamen rikoncieskas e, pose, lu durigas la naraco pri eventi sempre plu astoniva di ilua fora yuneso... Il mem naracas la diskreta ceremonio di lua fianco e la tristesu di lua deproto de ta nekonocata e celata loko. Ma pose il havas nekonsolacata nostalgio til ula dio kande il asistas rurala ceremonio tre anciena. Ma il havas la desfortuno, lore, grave maladeskar. Il sucesas tamen transvivar e divenas studento en granda skolo di Paris e fine frequentas homi di alta sociala klasi havanta politikala opinioni Bonapartista.]

Singlu lore aspiris ad obtenar oraklo personal de mea fiancitino. Asaltita per questioni, per promisi, la desfortunoza yunino ne savis quale desintrikar su de ta kuriozi. Ma elua patro pretextante la extrema fatigo cerebral kauzita per ta laboro, salutis la asistanti e departis dum fordunktar ni.

Kelka minuti pasis tacante. Per lua klozita okuli, la oldulo probable esis itere travivanta ita memorinda vesperkunveno, per sentar versimile la bezono reposar por rekuperar forteso pos ita longatempe duranta monologo.

Sen savar vere quale agar, me plenigis lua glaso.

Ye la gluglo dil blonda liquido, l'onklo apertis okulo, probis gesto per la manuo, e simple pronuncis : Donez !

- Me esis profunde astonata, ho mea onklulo, per ita procedo por predicar la future pri qua me nulatempe antee audis parolar - e pri qua Lys... volontez pardonez damzelo de Chamou esis tante experta... Permisez a me demandar ico a vu - Kad ico esas fenomeno pri klarvido debata a specala qualesi di la sibilo o konstanta prezenteso di respondo en omna questiono ?

Fininte drinkar la onklulo agitis su , rozeajo mem aparis sur lua vaxeavizajo...

- Me esas aparte felica, mea kara Lucienne, ke vu ipsa pozas a me ica questiono quan me enuncis preske samavorte dum ekirar de che le Mocquard.

Quik de la maxim fora Antiqua Epoko, la magi ja remarkabis la relati qui guvernas la literi-idei kun la vorti e li konstruktis sure tota sistemo kun literaro ideografial : hieroglifi Egiptiana o signi Chiniana - olqui, disposta en un sinso, expresas una od altra frazo, ma di qui sekreta signo avertas la iniciito dispozar altramaniere la simboli por obtenar senco esotera tote diferanta.

- Preske quale kubi-ludo di nia ‘kindi’ kad ?

- Yes, on povas intelektar lo tale. 'Itaque' la prego, la laudo grabita sur ula monument, quan nia moderna egiptologiisti esforcas dechifrar, havas preske sempre altra signifiko e tale posibligis a la sacerdoti trovar ula texto-parto nesavata dal templo, od intelektar lo esotera di docado.

Plu tarde, la alfabetala literari Greka e Feniciana, fundamentizita sur korespondi nombral, posibligis a la sajuli korespondar kun stranjeri parolante altra linguo kam la lia. Danke ita klefi - la famoza tabeli di Pythagoras - qui, ne obliviez lo, esabis anke iniciita dal Druidi, havis kom precipua skopo koordinar ita moyen di traduko. La konquesto Romana anke en ita domeno, nihiligis ica marveloza deskovro dil civilizuro di Antiqua Grekia.

- Lo esas extraordinara !
- Ma en la kazo pri qua vu parolis a ni cavespere, mea onklulo, kad esis divino di predico o kombino ?

- Apene klarvido ! Agez l'perimento ipsa kande vu volos lo, pos instalar vu en stando di disponebleso mental - quaze mediumo spiritista. Skribez avan vu l'enuncuro di fakto, la qualifikasi di personi : lo maxim bona esas, onu dicas, - nam se mea kara spozino esis experta pri co, me esis sempre ne tre apta pri 'onomancio' predical - skribar en cirklo la frazo propozita a vua exameno. Rekolecez, advokez la Spirito qua sugestis ol. Literi, vorti aparos quin vu deprenos, rikunpozos sempre dum lasar vua okuli vagar sur la literi tale dispozita ; segun la ordino en qua oli skribesis. La celata senco ekiros de oli ; e se kelka literi duras esar neuzata, konsiderez oli kom komencoliteri di vorti qui kompletigos l'oraklo, kelkafoye ankore ne tre klara.

- Ico esas miraklatra...
- Ma no, kompatinda amiko - suficas acceptar intelektar, ke omna kozu sur ica tero havas plura aspekti : olta quan vu vidas hodie esar nur la prezenta formo di *vua* vereso. Daltonismiko ne vidos ica peizajo quale vu, piktisto chiniana transmisos ol per tre diferanta maniero de olta di Ocidentano. Me supozas ke omni esas sincera - lore, qua havos la vereso ?

Vu esez quieta, vu sempre vidos nur un aspekto di ol, e me mortas evanta 120 yari, dum esar felica irar verifikar l'eskarto existanta inter la Vereso a qua me konsakris mea vivo, ed Olta quan me povos videskar morge.

Lore mea filii, volentez intelektar ke la fakto lektar la vorti di frazo lo esas nur perceptar l'aspekto extera di la pensado, e judikar nur segun ica aspekto, lo esas, exemple, asertar ke la Suno jiras cirkum la Tero. Per rikompozar ita frazo kun la sama elementi, ma anke kun altra okuli, vi remarkas la celata senco di ta penso, e videskas responde

diferanta del semblo, montranta fine ke la Tero povas jirar cirkum la Suno.

E la neuzata literi sugestas ad onu nova responde, sibilatra forsan, qua, per kompletigar l'altra, demonstros nova versiono. On havus forsan lore la komparo dil Suno e dil Tero interjirante, per movado quan nur la enti exter ita duopla rotacado povas intelektar. Altravorte, on havus la « vidpunto di Sirius » qua exter la sunala cirklo planetal opinionas forsan ke Tero e Suno durigas movado paralela vers ula infinito quan lu ipsa ne konocas.

Sioro de Chamou, unesmafoye, sizabis afecionoze mea brakio por expozar a me ica teorio quan me jus prizentis a vi, Lysiane, dextre di me, presis su an me dum ke ni iris pede vers le Batignolles dum klara nokto diamantizada.

Dum ke opoze a la pordo me adiis mea fiancitino ed elua patro, ilca, duminstante afabla, tiris a me orelo (imitante l'Imperiestro) e dicis a me :

- « Louis, me agnoskas cavespere, ke vu subisis sucesoze la unesma exameno ». E quik pose il klozis la pordo avan me.

CHAPITRO X

Dolce kuzino Hermance pulsis la pordo ed on povis vidar elu preirita per pleto sur olqua vaporifis bolo plena de odoranta supo.

Sen dicar ula vorto, el depozis ica omno sur la tablo apud la lito dil malado, tapotis la litokovrilo, plulevis la kapkuseni, montrante kelka mala humor a ni nam ni absorbis tale, por nia nura profito, la lasta hori di lua avulo.

- Ico esas vera folajo, elu gruntesis, yen es plu kam du hori ke vu naracas vua historio a nia kuzi. Esas nun 6 kl.1/2 ; vu absorbos vua buliono e repozos...

- Hermance, me savas to quon me facas...morge...

(Duro sequos)

Tradukita de libro redaktita da Paul Bouchet - Inter-Kelta Arkidruido

‘onomancio’ : Kapableso predicar per la literi di persono-nomo, lua futuro.

KELKA IDO-FORUMI

Tre populara esas la forumo :

<IdoCatalaOccitan@yahoogroups.com>. La jeranto di ca forumo skribas kelkafoye interesanta mesaji pri la singladia vivo, pri sporto e pri diversa temi. Ol ne esas nur en Ido, nam quale lua nomo indikas lo, on povas anke sendar mesaji en la Kataluna ibe. En ica forumo senteblesas ulo de la mediteraneala kordiala varmeso.

Por la novici qui volas ameliorar lia savo di nia Idolinguo, esas konsilinda adherar : <idolerneyo@yahoogroups.com>. Politikumado ne esas rekomendata che ica forumo.

La politikumado anke ne esas rekomendata che la forumo : <idostab@yahoogroups.com> qua guidesas da me. Me esforcas havar bona kulturala nivelo kun traduki dil Odiseo da Homeros qua aparas tempope folietone. Me publikigas ibe preske singladie KELKA NOVAJETI.

BLOGI

Listo segun alfabetal ordino :

Alcione

<http://alciono.blogspot.com/>

Antonio Martinez

<http://haikuido.blogspot.com/>

Bebson Hochfeld

<http://www.ipernity.com/home/bebson>

Jean Martignon

<http://royalist-ido.blogspot.com/>

Jose Cossio

<http://www.ipernity.com/home/idosonora>

Lenadi Mucina

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list?user=orgrx1gw80gmh>

Parolez Ido

<http://linguoido.ning.com/profiles/blog/list>

Thomas Schmidt

<http://www.ipernity.com/home/93650>

Tiberio Madonna

<http://ingletr.blogspot.com/>

Forsan ica listo ne esas exhaustiva e se altra Idisti redaktas blogo, li volentez informar me pri co, por ke me publikigez la retala adreso di lia blogo.

«FACEBOOK»-I

Mea propra «facebook» esas Jean Martignon
:<http://www.facebook.com/profile.php?id=100000602493096>
Existas anke (inter altri)
Idisti
Bebson Hochfeld
Linguo Internaciona (di la Delegaciono)
Deutsche Ido-Gesellschaft
Ido-Bigoteso

REVUI e LIBRI

Altra revueti kam KURIERO INTERNACIONA esas la precipua revuo di nia movado PROGRESO e la revueto dil Germana Ido-Societo nome IDO-SALUTO.

Editerio Krayono qua publikigis ne longatempe ante nun la prestijoza interretala revuo ADAVANE ! kontenas anke komenco di libraro virtuala kun kelka Idala libri enretigita ye la sequanta adreso <www.publikaji.tk>.

Ultre lo, on povas lektar interretala edituro di KURIERO INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro che la suba interretala loko :

<http://sites.google.com/site/editeriokrayono/kurierointernaciona>
Esas mencioninda ke la forumo <idoespanyol> kontenas fako pri arkivi ube on povas trovar altra libri di nia literaturo en nia linguo.
La ULI havas simile reto-pagino kun virtuala biblioteko. Ol povas trovesar ye la suba adreso :

<<http://www.literaturo.ido.li/>>

KONTENAO

Vorto dal redaktero.....	1
Informo prilingua.....	2
Listo de utila vorti.....	3
Ivain o la kavaliero kun leono.....	11
La mezepokal koquarto.....	13
La nedechifrebla kodexo di Rohonc.....	15

Indiana vilajo ube la homi parolas en la Sanskrita.....	19
Legendo : La hometo di le Tuileries.....	23
Libereso jurnalal.....	26
La diablo di Interlingua.....	27
Acepto che la konto di rejino Pomare.....	28
Perigordiano evanta 140 yari en 1342.....	30
Tao Te King.....	32
Historio di Roma.....	33
Nia poeziala angulo.....	35
L'Iliado da Homeros.....	36
Till Strigospegulo.....	39
La tenteso dil deproto.....	41
Civito internaciona sempre serchanta paco.....	43
Cent-e-kinadek yari ante nun, la seproto-milito finis.....	47
La rejo e la tamarindiero.....	51
La misterio dil obliwita vilajeto.....	53
Aventuri en la lando dil Silikomi.....	58